

ЗАТВЕРДЖЕНО
Приймальною комісією
Протокол № 4 від 17 лютого 2021 р.
Голова приймальної комісії
Самойленко О.Г.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
з теорії та методики дошкільного виховання
для вступників на навчання за освітньо-кваліфікаційною програмою
підготовки **магістра** зі спеціальності 012 Дошкільна освіта
на базі освітнього рівня **спеціаліст**
для денної та заочної форм навчання

Укладачі:
проф. Кононко
доц. Пихтіна Н.П.
доц. Аніщук А.М.
доц. Матвієнко С.І.
доц. Пісоцький О.П.

Рекомендовано
кафедрою дошкільної освіти,
протокол № 7 від 22.01.2021 р.

РОЗГЛЯНУТО та ЗАТВЕРДЖЕНО
На засіданні Вченої ради
Факультету психології та
соціальної роботи
Протокол № 6 від 28 січня 2021р.
Голова Вченої ради
доц. Тимошенко О.А. *Тимошенко О.А.*

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного екзамєну охоплює змістовні модулі навчального матеріалу з курсів педагогічних та провідних фахових дисциплін, зокрема, з дошкільної педагогіки та спеціальних методик дошкільного виховання: теорії і методики формування елементарних математичних уявлень, теорії і методики розвитку рідної мови дітей, методики фізичного виховання дітей, основ природознавства з методикою, основ образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей, методики музичного виховання, організації і керівництва дошкільним вихованням, співпраці дошкільних закладів з батьками по вихованню і навчанню.

Включаючи теоретичний та практичний аспекти підготовки фахівців, вона дає можливість **комплексно оцінити** рівень готовності вступників до професійної педагогічної діяльності згідно державних стандартів освіти та **виявити**:

- рівень теоретичної підготовки студентів з педагогіки та методики раннього і дошкільного дитинства;

- якість засвоєння основних психолого-педагогічних, методичних понять та термінів;

- знання змісту принципів; методів, форм і закономірностей організації сучасного навчально-виховного процесу в ЗДО;

- вміння керуватись в роботі нормативно-правовими, інструктивними, програмно-методичними документами з дошкільної освіти, робити аналіз педагогічної спадщини класиків та новаторів педагогіки, обґрунтовувати науково-теоретичні положення щодо особливостей організації навчально-виховного процесу з дітьми раннього та дошкільного віку згідно державних стандартів освіти, демонструвати розуміння проблем сучасного дошкільного виховання, необхідність і значення використання інноваційні технологій, нетрадиційних методів та форм роботи з дітьми.

Програма дозволяє з'ясувати рівень готовності студентів до практичної педагогічної роботи за такими напрямками розвитку дошкільника як фізичний, соціальний, моральний, інтелектуальний, мовленнєвий, художній, емоційно-ціннісний, креативний та виявити **вміння**:

- діагностувати розвиток дитини під час організованого педагогічного впливу в процесі різних видів діяльності;

- осмислено підходити до вибору варіантів відповідей при розв'язання практичних завдань, правильно оцінюючи конкретну педагогічну ситуацію та роль вихователя з ній;

- передбачати тактику взаємодії педагога з дітьми, спрямовану на формування базових якостей особистості: самостійність, людяність, працелюбність, спостережливість, відповідальність, розсудливість, справедливість, креативність та інші;

- прогнозувати наслідки педагогічного впливу на дитину, орієнтуючись на конкретну особистість.

Під час складання іспиту, **студент має виявити**:

- обізнаність з основними вченнями в галузі гуманітарних та соціально-економічних наук, здатний аналізувати соціально-значущі проблеми та процеси,

вміє використовувати методи цих наук у своїй професійній і соціальній діяльності;

- знання етичних та правових норм, які регулюють відносини людини з суспільством, оточуючим середовищем, вміння враховувати їх у власному житті і професійній діяльності;

- розуміння сутності та соціального значення своєї професії;

- володіння культурою мислення, знання його загальних законів, здатність у письмовій чи усній формі правильно оформити свої думки;

- уміння на науковій основі організувати свою професійну діяльність та діяльність педагогічного колективу, використовувати сучасні управлінські методики;

- володіння знаннями основ виробничих відносин, готовність для кооперації з колегами та до роботи в колективі;

Спеціаліст повинен знати:

- основні державні документи, правові та нормативні акти з питань виховання і навчання, соціального захисту дітей; галузеве законодавство, нормативно-інструктивні матеріали та основи управління у сфері дошкільної освіти;

- основи української правової системи та законодавства, правові та морально-етичні норми у сфері професійної діяльності;

- вимоги до організації безпечної життєдіяльності дітей та педагогів в умовах ЗДО;

- методологічні засади організації дошкільної освіти;

- методи і прийоми проведення наукового дослідження з актуальних проблем виховання дітей дошкільного віку;

- тенденції, закономірності розвитку загальної та дошкільної педагогіки, їх органічну єдність і водночас специфіку, пріоритети вітчизняної педагогічної думки, її вплив на розвиток освіти в інших країнах;

- програмно-методичні документи і матеріали;

- методологію і методи наукового дослідження;

- має наукове уявлення про здоровий спосіб життя, володіє вміннями та навичками фізичного самовдосконалення;

- оздоровчі технології та діагностичні методики фізичного розвитку дошкільників, рівня їх рухової підготовленості;

- технології формування екологічної культури;

- основні підходи до управління педагогічною взаємодією з різними соціальними групами;

- сучасні підходи до організації логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку, розвитку творчих здібностей дитини в художній діяльності, комунікативно мовленнєвих та рухових здібностей;

- прийоми керівництва логіко-математичним, мовленнєвим, художньо-творчим, інтелектуальним та фізичним розвитком дітей;

- сучасні освітні технології навчання і виховання дітей дошкільного віку, шляхи трансформації класичних освітніх технологій в сучасні умови розвитку дошкільної освіти в Україні;

- завдання, зміст та умови ефективної організації дослідницької діяльності

дітей в природі;

- основні підходи до формування елементів екологічної та валеологічної культури дошкільників;

- роль і значення наукових досліджень у розвитку науки і практики дошкільного виховання.

Спеціаліст повинен уміти:

- вільно володіти державною мовою України;

- висловлювати та обґрунтовувати свою позицію з питань організації навчально-виховного процесу в ЗДО;

- знаходити і використовувати інформацію, необхідну для орієнтування в основних управлінських проблемах;

- використовувати і укладати нормативні і правові документи стосовно професійної діяльності, вживати необхідні заходи щодо відновлення порушених прав дітей та членів педагогічного колективу;

- вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи дошкільних навчальних закладів.

- здійснювати керівництво підрозділами системи дошкільної освіти;

- розробляти стратегії педагогічної взаємодії з різними соціальними групами;

- проводити науково-методичну обробку зібраного і узагальненого передового педагогічного досвіду;

- володіти діагностичними методиками для визначення стану педагогічного процесу, рівнів розвитку дітей та здійснювати корекцію професійної діяльності педагогів дошкільного навчального закладу;

- забезпечувати належні умови для формування творчої особистості дошкільника;

- застосовувати найбільш доцільні форми та методи роботи з педагогічними кадрами різнорівневих інфраструктур.

Показники і критерії оцінювання знань та вмінь вступників.

Показники:

1. Характер засвоєння знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятання, обсяг, повнота, точність);
2. Якість знань (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура мовлення);
3. Ступінь оволодіння вміннями і навичками;
4. Творча діяльність і загальна якість виконаної роботи.

Критерії:

1. ***Оцінкою «відмінно» (170-200 балів)*** оцінюється відповідь, у якій студент виявляє всебічні, систематичні і глибокі знання з теорії, практики та організації дошкільного виховання, обізнаність щодо технологій управління при виконанні обов'язків керівника ЗДО. Обізнаний з сучасними науковими школами, теоретичними концепціями та підходами. Демонструє стійкий професійний інтерес до теорії, практики та організації дошкільного виховання. Виявляє знання та розуміння суті і

спрямованості основних державних нормативних документів про дошкільну освіту і дошкільний навчальний заклад.

Уміє:

- працювати з навчальним матеріалом (аналізувати, порівнювати, узагальнювати, робити власні висновки), творчо застосовуючи сучасні методи дослідження;
- визначати мету і завдання, добирати відповідні зміст, форми, методи роботи в межах різних напрямків організації навчально-виховного процесу в ЗДО відповідно до діючих програм виховання та навчання;
- аналізувати й оцінювати наукові дослідження та практичні розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, методистів;
- створювати необхідні умови для повноцінного розвитку особистості дошкільника в цілому та в межах окремих напрямків (розумового, морального, естетичного, фізичного, трудового виховання);
- аналізувати педагогічні ситуації з практики виховання і навчання дошкільників, окреслювати та пояснювати чинники таких ситуацій; прогнозувати їх розвиток за несприятливих умов та рекомендувати науково обґрунтований психолого-педагогічний та методичний інструментарій розв'язання;
- використовувати доцільні методи управління, спрямовані на педагогічний аналіз, прогнозування, планування;
- організовувати матеріально-технічне забезпечення всіх ланок діяльності ЗДО;
- здійснювати підбір і розстановку педагогічних кадрів згідно штатного розпису шляхом використання доцільних методів керівництва.

2. **Оцінка «добре» (135-169 балів)** виставляється студенту, який володіє навчальним матеріалом, передбаченим навчальною програмою до державної атестації з теорії, практики та організації дошкільного виховання. Демонструє репродуктивний рівень обізнаності щодо технологій управління в ЗДО. В основному обізнаний з сучасними науковими школами, теоретичними концепціями та підходами. Ознайомлений з основними державними нормативними документами про дошкільну освіту. Має навички роботи з навчальним матеріалом (аналізувати, зіставляти, робити висновки). Виявляє частковий інтерес до теорії дошкільної педагогіки та основних її методик. Частково знайомий з науковими дослідженнями та практичними розробками вітчизняних і зарубіжних науковців, методистів. Розуміє необхідність створення сприятливих умов для здійснення особистісно зорієнтованого навчання і виховання дошкільників.

Уміє:

- визначати мету, завдання, зміст, форми та методи роботи в ЗДО, частково спираючись на діючі програми виховання і навчання дошкільників;
- аналізувати педагогічні ситуації з практики виховання і навчання дошкільників, частково окреслюючи чинники та прогножуючи педагогічно доцільний розвиток;

- частково використовувати педагогічно доцільні методи керівництва, організовувати матеріально-технічне забезпечення діяльності ЗДО.
- 3. **Оцінка «задовільно» (100-134 бали)** виставляється студенту, який ознайомлений з навчальним матеріалом, окресленим навчальною програмою до державної атестації з теорії, практики та організації дошкільного виховання та відтворює його на репродуктивному рівні. Ознайомлений з окремими теоретичними концепціями та підходами. Називає основні нормативні документи про дошкільну освіту, але фрагментарно демонструє знання їх суті. Має початкові уміння роботи з навчальним матеріалом (зіставлення та узагальнення), не виявляючи навичок самостійного творчого мислення. Частково ознайомлений з науковими дослідженнями та практичними розробками науковців і практиків.

Уміння визначати мету, завдання, зміст і форми роботи з дошкільної педагогіки не є системними і цілісними. Розуміє необхідність створення сприятливих умов для повноцінного всебічного розвитку особистості дошкільника, але недостатньо володіє психолого-педагогічним і методичним інструментарієм. Аналізуючи педагогічну ситуацію з практики виховання і навчання дошкільників, називає окремі чинники таких ситуацій та здійснює часткове та поверхнєве прогнозування її розвитку. Фрагментарно демонструє уміння доцільно використовувати методи управління і керівництва ЗДО. Уміє частково і поверхнєво організовувати матеріально-технічне забезпечення діяльності дошкільного закладу. Недостатньо володіє методикою відбору і розстановки педагогічних кадрів.

- 4. **Оцінка «незадовільно» (0-99 балів)** виставляється студенту, який ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання і відтворення окремих фактів і фрагментів, що становить певну частину змісту навчальної програми до державної атестації з теорії, практики та організації дошкільного виховання. Знає про існування нормативних документів в галузі дошкільної освіти, окремі називає, але не знає їх суті і націленості. Знання теоретичних концепцій і підходів дуже фрагментарні і поверхнєві.

Практичні уміння і навички навчання і виховання дошкільників, управління і керівництва різними ланками ЗДО частково сформовані на елементарному рівні.

Програма державного комплексного кваліфікаційного екзамену "Теорія, практика та організація дошкільного виховання" укладена на основі "Програми державного комплексного кваліфікаційного іспиту з дошкільної педагогіки та фахових методик". - К.: НПУ, 2003.- 52 с.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ І. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Загальні засади дошкільної педагогіки. Розвиток теорії і практики

дошкільної педагогіки.

Предмет дошкільної педагогіки як науки.

Дошкільна педагогіка - наука про закономірності виховання і навчання дітей від народження до школи.

Значення даного вікового періоду у житті людини: стрімкий фізичний і психічний розвиток, початкове формування людських якостей і властивостей. Від інших вікових періодів дошкільне дитинство відрізняється тим, що забезпечує загальний розвиток, який є основою формування особистості.

Своєрідність дошкільної педагогіки: дана наука є не лише сферою спеціальних наукових знань чи діяльністю вузьких спеціалістів, але знаходить широке застосування в житті.

Основні поняття (категорії) дошкільної педагогіки.

Поняття "виховання" розглядається в двох основних значеннях: соціальному та власне педагогічному.

Виховання в соціальному значенні - функція суспільства, яка полягає у підготовці підростаючого покоління до життя. Здійснюється зусиллями всього соціального врядування суспільства: сім'ї, дошкільного навчального закладу, школи, засобів масової інформації та ін.

Виховання в педагогічному значенні - спеціально організований та керований процес, що сприяє розвитку та формуванню особистості.

"Виховання" є основним поняттям дошкільної педагогіки. Всі інші поняття конкретизують і розробляють його.

Розвиток - послідовні та закономірні зміни, що відбуваються у житті та біологічній природі людини. Розвиток - це процес руху, змін, перехід від старого до нового якісного стану. В педагогіці розглядається: віковий розвиток (особливості і закономірності розвитку, притаманні кожному віковому періоду), індивідуальний (індивідуальні особливості розвитку), особистісний (виникнення у дитини особистісних якостей, їх особливості), соціальний розвиток (духовне, інтелектуальне зростання). Результат розвитку - становлення людини як біологічного виду і як соціальної особи.

Формування - зміни в розвитку особистості людини чи її окремих якостей, які відбуваються під впливом певних факторів: внутрішніх і зовнішніх, природних і соціальних, об'єктивних і суб'єктивних.

Навчання - спеціально-організований процес взаємодії педагога та учня, спрямований на оволодіння ними певним обсягом знань, умінь, навичок, дій, звичок поведінки. В ході навчання здійснюється також виховання, формування, розвиток.

Освіта - процес і результат оволодіння системою знань, умінь і навичок та формування на їх основі світогляду та якостей особистості.

Педагогічний процес - динамічна система, яка об'єднує процеси виховання, навчання, розвитку і саморозвитку особистості вихованця.

Джерела розвитку дошкільної педагогіки

Народна педагогіка (етнопедагогіка) - життєвий досвід, що склався за історію існування того чи іншого народу. В народній педагогіці відображена культура народу, його цінності та ідеали, уявлення про те, якою має бути

людина. Народна мудрість зафіксована у фольклорі, обрядах, іграх, іграшках та ін.

Релігія. Досвід виховання в людському суспільстві багато в чому складався під впливом релігійних вчень, теорій. У релігійних творах зосереджені уявлення людини про мораль, про ідеали стосунків між людьми, прагнення до вдосконалення. На сьогодні освіта залишається відокремленою від релігії, але не засуджує її.

Педагогічна думка минулого (історико-педагогічна спадщина): педагогічні пам'ятки ("Домострой". „Повчання Володимира Мономаха дітям", "Слово о полку Ігоревім" та ін.) Класична спадщина видатних мислителів і педагогів минулого, яка здійснила вплив на розвиток педагогічної теорії і практики.

Педагогічна практика. Досвід виховання, навчання, освіти підростаючого покоління, який склався раніше і формується у наш час у різних країнах, окремих навчальних закладах, в індивідуальній діяльності педагога.

Інноваційний творчий педагогічний досвід. Сучасні передові технології виховання і навчання, нестандартні підходи до організації навчально-виховного процесу, методик навчання.

Спеціальні експериментальні наукові дослідження.

Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Дошкільна педагогіка пов'язана з філософією, психологією (дитячою, соціальною, віковою, загальною), загальною педагогікою, соціологією, медициною (зокрема, педіатрією), генетикою.

Актуальні проблеми дошкільної педагогіки.

На сучасному етапі розвитку дошкільної педагогіки актуальними проблемами є: гуманізація навчально-виховного процесу у ЗДО, забезпечення всебічного розвитку особистості; відбір змісту, форм і методів навчання дітей дошкільного віку; гармонійне поєднання родинного і суспільного дошкільного виховання та ін.

Загальні закономірності розвитку.

Розвиток людини детермінований зовнішніми і внутрішніми факторами.

Зовнішні фактори: оточення людини, середовище, в якому вона живе і розвивається.

Внутрішні: фізіологічні та психічні властивості організму.

Спадковість і розвиток. Спадковість є відображенням біологічного (природного) в людині. Під спадковістю розуміється передача від батьків дітям певних якостей і особливостей.

Спадкова програма розвитку включає детерміновану і варіантну частини.

Детермінована частина програми розвитку забезпечує, перш за все, продовження людського роду, а також визначає задатки людини як представника свого виду: мову, прямоходіння, мислення, трудову діяльність.

Варіантна частина - забезпечує розвиток систем, що допомагають людині пристосуватись до змін умов її існування. Незаповнені області спадкової програми надані людині для наступного навчання. Кожна людина

доповнює цю частину програми самостійно, реалізуючи свій потенціал шляхом саморозвитку і самовдосконалення. Це означає, що необхідність навчання і виховання закладена в людині природою.

Вплив середовища на розвиток особистості. Людина стає особистістю лише в процесі соціалізації тобто спілкування, взаємодії з іншими людьми.

Середовище - реальна дійсність, в умовах якої відбувається розвиток людини. Зовнішні умови, які впливають на формування особистості: географічні, соціальні, сімейні.

За інтенсивністю контактів виділяють ближнє і дальнє середовище. Людина досягає більш високого рівня розвитку там, де ближнє і дальнє середовище надають їй найбільш сприятливі умови.

Розвиток і виховання. Вплив спадковості і середовища коректується вихованням. Виховання - головна сила, що спроможна дати суспільству повноцінну особистість. Ефективність виховного впливу полягає в цілеспрямованості, систематичності та кваліфікованому керівництві.

Одне з найголовніших завдань правильно організованого виховання - виявлення задатків та здібностей, розвиток у відповідності з індивідуальними особливостями людини, її здібностями і можливостями.

Залежність виховання від розвитку: опора на досягнутий рівень розвитку. Ефективність виховання визначається рівнем підготовленості людини до сприйняття виховної дії, зумовленим впливом спадковості і середовища. Залежність виховного впливу від ряду умов і обставин: поняття про "зону найближчого розвитку".

Діяльність як фактор розвитку.

Діяльність - надзвичайно важливий фактор розвитку особистості. Наявність прямого зв'язку між результатами розвитку і інтенсивністю діяльності.

Всебічний і цілісний розвиток особистості в результаті правильно організованої діяльності, формування ставлення дитини до навколишнього.

Основні види діяльності дітей: гра, навчання, праця, побутова діяльність. спілкування як специфічний вид діяльності. Активна і пасивна діяльність.

Активність особистості як обов'язкова умова розвитку її здібностей і задатків, досягнення успіху.

Вибірковий характер як діяльності, так і активності особистості.

Вікова періодизація дитинства.

Поняття про вік, вікову стадію розвитку. Поступальний характер розвитку з наявністю різких стрибкоподібних переходів і криз.

Критерії виховного розвитку: анатомічні, фізіологічні, психологічні, педагогічні, фізичні показники стану організму.

Сучасні концепції періодизації дошкільного дитинства.

Педагогічна вікова періодизація: ранній вік. молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік.

Психологічні вікові періодизації. Поняття про кризи розвитку.

Поняття про індивідуальні особливості: природні задатки, темперамент, особливості протікання психічних процесів (сприймання, пам'яті, уяви, мислення), інтереси і потреби, воля і почуття, а також досвід, здобутий у

процесі розвитку. Необхідність врахування індивідуальних особливостей дитини у навчально-виховному процесі.

Врахування типологічних особливостей вищої нервової діяльності. Поняття про типи ВНС: збудливий тип ВНС; сильний, рухливий, врівноважений тип ВНС.

Необхідність врахування статевих відмінностей психічного розвитку в процесі виховання та навчання.

Поняття про ідеальну мету виховання.

Об'єктний та суб'єктний характер мети виховання.

Мета виховання є основоутворюючою категорією педагогіки. Залежність завдання, змісту, методів виховання від мети виховання. Напрями виховання дітей дошкільного віку: фізичне виховання, моральне, трудове, естетичне, розумове.

Становлення і розвиток науки про дошкільне виховання.

Концепція виховання дошкільників.

Сучасна система дошкільної освіти.

Типи дошкільних навчальних закладів та їх функції.

Програми виховання та навчання дітей дошкільного віку: державні, альтернативні, регіональні, авторські. Вимоги до особистості вихователя дошкільного навчального закладу.

Зміст і методи виховання дітей раннього і дошкільного віку.

Особливості розвитку дітей раннього віку.

Раннє утворення умовних рефлексів. Формування інтелектуальних і моральних почуттів, як основа необхідності і можливості виховання дітей з перших днів життя. Тісна взаємозалежність фізичного і психічного розвитку дітей у перші три роки життя. Особливості ВНД дітей перших трьох років життя. Завдання виховання дітей перших трьох років життя і специфіка їх реалізації в різних видах виховної роботи. Поняття "госпіталізм", його причини і шляхи усунення.

Проблеми виховання дітей раннього віку в умовах родини. Форми надання педагогічної допомоги родині.

Особливості виховання дітей першого року життя.

Вікові етапи розвитку дітей за періодами: від народження до 3 місяців; від 3 місяців до 6 місяців; від 6 місяців до 9 місяців; від 9 місяців до 12 місяців.

Особливості організації режиму.

Сон. Неспання. Годування. Організація та методика проведення ігор-занять. Організація самостійної діяльності дітей.

Особливості виховання дітей другого року життя.

Розвиток дитини другого року життя та завдання виховання. Особливості організації режиму та методика проведення ігор-занять. Організація самостійної діяльності.

Особливості виховання та розвитку дітей третього року життя.

Режим, його організація та методика проведення режимних моментів. Особливості організації та методика проведення ігор-занять. Організація самостійної діяльності дітей третього року життя: ігрова діяльність, активна

рухова діяльність, самообслуговування, самостійна художня діяльність.

Наукові дослідження з питань розвитку і виховання дітей раннього віку (М.М. Щелованов, Н.О. Аксаріна, М.І. Лісіна, Г.Ф. Лоза, Г.М. Ляміна, К.Л. Печора, Г.В. Пантюхіна).

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку.

Концепція дошкільного виховання в Україні про завдання виховання дітей дошкільного віку.

Фізичне виховання дітей дошкільного віку.

Основи теорії фізичного виховання дітей. Поняття "фізичне виховання", "фізичний розвиток", "фізична досконалість". Вчення І.П. Павлова про єдність організму і середовища, про умовно-рефлекторні зв'язки і динамічний стереотип.

Створення системи фізичного виховання в Україні. П.Ф. Лесгафт про фізичне виховання дітей дошкільного віку. Розвиток його ідей в теорії фізичного виховання (Є.А. Аркін, Є.І. Леві-Гориневська, Г.Н. Сперанський, М.М. Щелованов, М.Ю. Кистяківська, М.Є. Шейко, Т.І. Дмитренко, Е.С. Вільчковський, О.Л. Богінч). Народна педагогіка про фізичне виховання дітей.

Необхідність та завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку: охорона і зміцнення здоров'я дітей, повноцінний їх фізичний розвиток, загартування організму; формування життєво важливих рухових умінь та навичок, виховання фізичних якостей (швидкість, спритність, витривалість); сприяння розумовому, моральному, трудовому і естетичному вихованню.

Основні принципи теорії фізичного виховання: широке використання виховання і навчання з метою впливу на процеси фізичного розвитку; забезпечення зв'язку фізичного виховання з загальним розвитком дитини; визначення важливості ігор і позитивних емоцій в системі фізичного виховання; забезпечення усвідомленості при оволодінні рухами, культурно-гігієнічними навичками; визнання рухів і рухової активності як неодмінної життєвої основи фізичного і загального розвитку дитини.

Зміст фізичного виховання - оволодіння основами фізичної культури: опанування основ особистої гігієни, загартування організму, виконання фізичних вправ.

Гігієнічні умови, які сприяють фізичному розвитку дітей. Вимоги до приміщення, ділянки, їх обладнання. Режим, харчування. Формування культурно-гігієнічних навичок.

Сили природи (сонце, повітря, вода). Фізичні вправи: (гімнастика, ігри рухливі та зі спортивними елементами, спортивні вправи, елементи туризму). Режим дня дитини, особливості його побудови і організації в дошкільних закладах і вдома. Фізіологічні основи режиму. Педагогічні вимоги до побудови режиму: постійність, доцільність, розумність, рухомість, гнучкість, врахування індивідуальних особливостей дітей, можливість зміни в режимі.

Особливості методики проведення режимних процесів (харчування, сон, прогулянка). Розв'язання виховних і навчальних завдань під час здійснення режимних процесів.

Розумове виховання дітей дошкільного віку.

Поняття про розумовий розвиток і розумове виховання. Мета розумового виховання. Напрями розумового виховання дітей. Розвиток теорії розумового виховання дітей. Народна педагогіка про розумове виховання. Розумове виховання дітей в працях західно-європейських, російських та українських педагогів (Я.А. Коменський, Й.Г. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтесорі, К.Д. Ушинський, С.Ф. Русова, Є.І. Тихеева, Л.С. Виготський, О.В. Запорожець).

Сучасні проблеми розумового розвитку дітей дошкільного віку.

Завдання розумового виховання дошкільників: набуття елементарних знань про навколишнє середовище: формування умінь і навичок розумової діяльності і розвиток розумових здібностей, формування пізнавальних інтересів і допитливості. Зміст і засоби розумового виховання дітей: ознайомлення з предметами і явищами навколишнього світу; спілкування з дорослими; різні види діяльності дітей; навчання.

Система сенсорного виховання. Поняття про сенсорний розвиток дитини, сенсорне виховання, сенсорну культуру, сенсорні еталони, завдання і зміст сенсорного виховання. Основні періоди засвоєння сенсорних еталонів у дошкільному віці. Етапи сенсорного виховання в дошкільному віці. Сенсорне виховання в системах Ф. Фребеля, М. Монтесорі, О.Декролі. Система сенсорного виховання в сучасній дошкільній педагогіці. Зміст сенсорного виховання.

Моральне виховання дітей дошкільного віку.

Поняття про мораль, моральне виховання, моральний розвиток, моральну культуру. Механізм морального виховання. Періоди дошкільного дитинства та рівні морального розвитку, уявлення про моральні норми, моральні почуття і мотиви, звички моральної поведінки, основи соціальної компетентності. Розвиток теорії морального виховання. Народна педагогіка про моральне виховання. Я.А. Коменський, Й.Г. Песталоцці, К.Д. Ушинський, С.Ф. Русова, А.С. Макаренко, О.В. Сухомлинський про моральне виховання. Сучасна психолого-педагогічна наука про проблеми морального виховання дітей дошкільного віку (О. Запорожець, Я.З.Неверович, А.М. Виноградова, В.Г. Нечаєва, С.А. Козлова, Р.С. Буре, Л.В.Артемова, Т.І. Поніманська, О.І. Кошелівська, С. Кулачківська, С.О. Ладивір, Ю.О. Приходько). Дослідження сучасних проблем морального виховання.

Завдання морального виховання: формування моральної свідомості (уявлення про моральні норми), розвиток навичок моральної поведінки, виховання моральних почуттів.

Закономірності процесу морального виховання: двосторонність процесу морального виховання; тривалість процесу морального виховання; дієвість процесу морального виховання; особистісний характер засвоєння моральних цінностей; моральне виховання в процесі життєдіяльності дитини. Моральне виховання в процесі спілкування з дорослими. Моральне виховання у грі. Моральне виховання у трудовій діяльності. Моральне виховання в процесі навчання. Екологічне виховання - важлива складова

морального виховання.

Методи морального виховання: методи формування моральної поведінки; методи формування моральної свідомості; методи стимулювання моральних почуттів і мотивів поведінки.

Класифікація методів за В.Г. Нечаєвою, В.І. Логіноюю. Вимоги до методів морального виховання.

Зміст і методика виховання дітей дошкільного віку.

Виховання вольової поведінки. Прояви негативної поведінки дітей: вередування, впертість. Виховання дисциплінованості, культури поведінки. Методи їх виховання (Г.П. Лаврентєва).

Виховання основ гуманізму: доброзичливість, турботливість, людяність, справедливість. Методи виховання гуманної поведінки.

Виховання патріотизму. Основні напрями патріотичного виховання: формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід, краєзнавство; ознайомлення з явищами суспільного життя; формування знань про історію держави, державні символи; ознайомлення з традиціями і культурою свого народу; формування знань про людство.

Виховання колективізму. Поява і розвиток дружби. Взаємодопомога. Роль суспільної думки. Засвоєння моральних правил і норм поведінки. Культура поведінки і взаємовідносин. Особистість в колективі (Л.В. Артемова, Т.А. Маркова, В.Г. Нечаєва, В.О. Киричук, Т.І. Поніманська).

Трудове виховання дітей дошкільного віку.

Розвиток теорії трудового виховання. Сучасні українські дослідники проблеми трудового виховання (З.Н. Борисова, В.О. Павленчик, Г.В. Беленька, М.А. Машовець, Н.Б. Кривошея).

Завдання трудового виховання: виховання інтересу до праці дорослих; формування навичок трудової діяльності; виховання особистості дитини в процесі її трудової діяльності.

Особливості трудової діяльності дошкільників: умовність праці, вироблення здатності мотивувати трудову діяльність; динамічний розвиток компонентів трудової діяльності; виховне значення дитячої праці; тісний зв'язок праці з грою.

Народна педагогіка про трудове виховання дошкільників. Види праці дітей: самообслуговування; господарсько-побутова праця; праця в природі; ручна (художня) праця. Зміст і виховне значення кожного виду праці. Відповідність праці силам дітей, їх потребам та інтересам.

Форми організації трудової діяльності дітей. Трудові доручення. їх особливості і виховне значення. Зміст організації доручень. Види доручень, керівництво ними. Чергування. Виховне значення чергування. Зміст роботи чергових в різних вікових групах. Керівництво вихователя працею чергових. Колективна праця дітей. Її зміст, види: праця поруч, загальна праця, спільна праця.

Умови виховання дошкільників в праці: емоційно-позитивна атмосфера; організація матеріального середовища і трудового обладнання; врахування навантаження; врахування індивідуальних інтересів. Економічне виховання.

Засоби трудового виховання дошкільників: власна трудова діяльність дітей, ознайомлення з працею дорослих, художні засоби (художня література, музика та зображувальне мистецтво).

Створення в сучасному національному дитячому садку та в сім'ї умов для праці дітей з урахуванням українських національних традицій.

Естетичне виховання дітей дошкільного віку.

Мета естетичного виховання. Поняття "естетика", "естетичний розвиток", "естетичне виховання". Розвиток теорії естетичного виховання. Сучасні проблеми естетичного виховання дошкільників (Н.О. Сакуліна, Н. Карпінська, Г.В. Сухорукова, Г.Г. Григор'єва).

Завдання естетичного виховання дітей дошкільного віку: формування естетичного ставлення до дійсності; освоєння дітьми естетичної діяльності; розвиток загальних і спеціальних художньо-творчих здібностей.

Зміст естетичного виховання (основні напрями): формування знань про прекрасне в житті, природі, у вчинках людей; розвиток естетичних умінь і навичок; формування естетичного ставлення до навколишнього; розвиток творчої діяльності.

Засоби естетичного виховання: естетика побуту; твори мистецтва, природа; спеціальне навчання; самостійна художня діяльність дітей: свята. Методи естетичного виховання: за головною педагогічною метою (переконання, вправлення, проблемні ситуації); за загальною та спеціальною спрямованістю.

Методи навчання художній діяльності: наочні (зразок, показ); словесні (бесіди, інструкції, вказівки, поради, оцінка). Методи розвитку художньо-творчих здібностей дітей. ТРВЗ (теорія розв'язання винахідницьких завдань). Ігрові прийоми.

Форми організації естетичного виховання: самостійна художня діяльність, заняття, екскурсії, театралізовані ігри, ігри-драматизації, свята та розваги, праця. Провідна роль вихователя в естетичному розвитку дітей.

Виховання дітей у грі.

Теорія гри.

Походження гри. Гра в історії людства. Соціальне призначення гри. Гра - провідна діяльність дитини.

Наукові теорії та сучасні дослідження гри. Теорії походження гри К. Гросса, Ф. Шіллера, Г. Спенсера, С. Холла, З. Фрейда. Використання гри в педагогічному процесі (Д. Менджерицька, В. Воронова, А. Матусик, І. Власова, Н. Мchedлідзе).

Сучасні психолого-педагогічні дослідження про гру як провідну діяльність дітей дошкільного віку (Л.Виготський та його школа: О. Запорожець, Д. Ельконін, О. Усова, Л. Артемова, Т. Григоренко, К. Щербакова).

Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини: гра як активна форма пізнання навколишньої дійсності; гра як свідомо і цілеспрямована діяльність; як вільна, самостійна діяльність; наявність творчої основи; емоційна насиченість.

Класифікації дитячих ігор.

Класифікація за К. Гроссом: експериментальні і спеціальні; за В. Штерном; індивідуальні і соціальні; за Ж.Піаже: ігри-вправи, символічні ігри, ігри за правилами; за К. Гарвеєм: ігри з рухами і взаємодією, ігри з предметами, мовні ігри, ігри з соціальним матеріалом, ігри за правилами, ритуальні ігри; за П. Лесгафтом: сімейні (імітаційні) ігри та шкільні ігри; за С. Русовою: народні ігри.

Класифікація ігор за С. Новосьоловою:

1. Самостійні ігри (ігри-експериментування, сюжетні ігри);
2. Ігри, що виникають з ініціативи дорослого (навчальні ігри, розвивальні ігри);
3. Ігри, що мають своїм джерелом історичні традиції етносу (народні).

Сучасна класифікація ігор:

Творчі ігри. Режисерські, сюжетно-рольові (сімейні, побутові, суспільні), будівельно-конструктивні, ігри на теми літературних творів (драматизації, інсценування). Ігри з правилами. Рухливі (великої, середньої, малої рухливості; сюжетні ігри з предметами; з переважанням основного руху: (бігу, стрибків; ігри-естафети) та дидактичні ігри (словесні, з іграшками, настільно-друковані). Народні ігри (забави, рухливі, дидактичні, обрядові).

Іграшка - важливий засіб розвитку гри. Освітнє і виховне значення іграшки. Підбір іграшок для різних вікових груп. Історія іграшки. Перші іграшки Давнього Єгипту, Давніх Греції та Риму, Франції, Німеччини. Історія розвитку української народної іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання.

Види іграшок. Класифікація іграшок за А. Макаренком: готові, напівготові, іграшки-матеріал; за Є.Фльоріною: моторно-спортивні, сюжетні, творчо-трудова, технічні, настільні, веселі, музичні, театральні іграшки.

Класифікація іграшок за станом готовності, за видами сировини, за розміром, за функціональними властивостями, за художньо-образним вирішенням. Вимоги до іграшок. Іграшки для різних вікових груп.

Творчі ігри (режисерські, сюжетно-рольові, театралізовані, ігри з будівельним матеріалом), їх розвиток в дошкільному віці. Виховне значення творчої гри, її особливості: уявлювана ситуація, творчий характер, наявність ролей, довільність дій, специфічні мотиви, соціальні відносини.

Форми взаємодії дітей в творчій грі: ігри поруч, взаємодія з іншими, об'єднання дітей на основі інтересу і симпатії.

Передумови розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці. Форми ігрової діяльності дітей в ранньому віці: предметно-ігрова діяльність, відображувальна гра, становлення рольової гри. Режисерські ігри. Індивідуальні і спільні режисерські ігри. Особливості режисерських ігор. Педагогічні умови розвитку режисерських ігор: створення індивідуального простору; роль вихователя, співтворчість з вихователем, підбір ігрового матеріалу.

Сюжетно-рольові ігри. Структура сюжетно-рольової гри. Сюжет і зміст сюжетно-рольових ігор в різних вікових групах. Етапи розвитку сюжетно-рольової гри. Формування взаємовідношень дітей в сюжетно-рольових іграх. Керівництво сюжетно-рольовими іграми.

Театралізовані ігри, їх види: гра-драматизація на тему літературного твору. Складові частини дитячих театралізованих ігор (дії з ляльковими персонажами або дії за ролями; літературна діяльність, образотворча діяльність, музична діяльність).

Гра - драматизація. Етапи розвитку гри-драматизації. Специфіка завдань ігор-драматизацій в різних вікових групах.

Ігри на тему літературних творів.

Умови для розвитку театралізованих ігор. Педагогічне керівництво театралізованими іграми. Л.В. Артемова про театралізовані ігри.

Будівельно-конструктивні ігри. Характеристика ігор з будівельним матеріалом. Типи будівельного матеріалу (великий, настільний, напівфабрикати, конструктори, природній).

Методика навчання конструктивним умінням. Прийоми навчання конструктивним умінням: демонстрація зразка, показ способів будування з поясненням, постановка проблемного завдання; повідомлення теми будівлі з вказівкою умов. Види конструювання: конструювання за зразком, конструювання за заданою темою, конструювання за власним задумом, конструювання за умовами, конструювання за моделями. Ігри з природнім матеріалом: ігри з водою, ігри зі снігом, ігри з піском. Створення умов для ігор з природнім матеріалом. Роль вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

Дидактичні ігри.

Особливості (сутність) дидактичної гри. Дидактичні ігри в педагогічних системах Ф. Фребеля, М. Монтессорі, С. Тихеевої. Дослідження проблеми дидактичної гри Л. Венгером, О. Усовою, В. Аванесовою, О. Янківською, Л. Артемовою.

Структура дидактичної гри: дидактичні та ігрові завдання, правила гри, ігрові дії, результат гри. Народні дидактичні ігри.

Види дидактичних ігор за характером матеріалу: ігри з предметами, настільно-друковані ігри, словесні ігри.

Класифікація дидактичних ігор за О. Сорокіною: ігри подорожі; ігри-доручення, ігри-припущення, ігри-загадки, ігри-бесіди.

Класифікація дидактичних ігор за характером ігрових дій (за В. Аванесовою): ігри-доручення; ігри з відшукуванням предметів; ігри з відгадуванням загадок; сюжетно-рольові дидактичні ігри; ігри у фанти. Педагогічне керівництво дидактичними іграми.

Комп'ютерна гра як різновид дидактичної гри. Поняття про комп'ютерно-ігровий комплекс (**КІК**). Комп'ютерні ігри та ігри-заняття. Вимоги до комп'ютерних програм для дітей дошкільного віку.

Навчання в дошкільному закладі та підготовка дитини до школи

Загальні основи дошкільної дидактики. Навчання дошкільників в працях Я.А. Коменського, Ф. Фребеля, К. Ушинського, О. Усової, О. Запорожця, Л. Венгера, М. Подд'якова.

Принципи навчання: спрямованість навчального процесу на розв'язання завдань навчання, виховання і розвитку, науковість процесу навчання, систематичність і послідовність процесу навчання; доступність викладання:

наочність V навчальному процесі; активність і свідомість навчання; міцність засвоєння знань; формування вмінь і навичок; зв'язок навчання з життям. Поняття "навчальна діяльність"; структура навчальної діяльності: навчальне завдання, планування, мотиви, навчальні дії, контроль, оцінка.

Типи навчання: пряме, проблемне, непряме, опосередковане.

Методи і форми організації навчання. Особливості навчальної діяльності дітей дошкільного віку. Класифікація методів навчання за джерелом знань: наочні, словесні, практичні. Наочні методи: спостереження, демонстрація. Словесні методи: розповідь, читання, бесіда. Практичні методи: вправи, ігри, прості досліди, моделювання.

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний), репродуктивний (відтворюючий), проблемний, дослідницький.

Форми навчання дітей дошкільного віку за організацією дітей: індивідуальна, групова (з підгрупою), фронтальна (з усією групою).

За провідною діяльністю розрізняють такі форми організації навчання дошкільників: дидактична гра, екскурсія, заняття. Призначення та структура дидактичної гри. Особливості її використання в різних вікових групах.

Екскурсія. Специфічне значення екскурсії. Структура екскурсії.

Заняття. Заняття як традиційна форма навчання у ЗДО. Характерні ознаки заняття як форми навчання. За змістом навчання розрізняють види занять: з ознайомлення з навколишнім середовищем; з розвитку мовленнєвого спілкування; з формування елементарних математичних уявлень; з образотворчої діяльності; з фізичної культури; музичні.

За дидактичними цілями виокремлюють види занять: заняття із засвоєння дітьми нових знань; заняття із закріплення і систематизації досвіду дітей; контрольні заняття; комбіновані заняття; комплексні заняття; інтегровані заняття.

Структура заняття: організаційний момент, основна частина, підведення підсумків. Умови успішного навчання дітей на заняттях: добір методів і прийомів, тривалість заняття, обладнання заняття.

Зв'язок навчальних завдань на заняттях з іншими формами роботи.

Педагогічний процес у дошкільному навчальному закладі.

Функції педагогічного процесу: навчальна, виховна, розвивальна. Закономірності педагогічного процесу: організаційна єдність навчання, виховання і розвитку; змістовна, організаційна та оперативно-технологічна цілісність; динамічність; залежність досягнутого рівня розвитку особистості від спадковості; єдність внутрішніх мотивів, зовнішніх і педагогічних стимулів; взаємозв'язок чуттєвого, логічного і практичного.

Структура. Складові педагогічного процесу: цілеспрямована педагогічна діяльність педагога; дитина, як об'єкт педагогічного впливу; зміст педагогічного процесу; організаційно-управлінський комплекс; педагогічна діагностика; результат педагогічного процесу; організація взаємодії із суспільним і природним середовищем.

Особливості педагогічного процесу у дошкільному навчальному закладі,

наявність головних структурних компонентів: гра, праця, навчальна діяльність.

Розвивальне середовище як складова педагогічного процесу. Складові розвивального середовища: архітектурно-ландшафтні та природничо-екологічні об'єкти; художні студії; ігрові та спортивні майданчики; конструктори; тематичні набори іграшок, посібників; аудіовізуальні та інформаційні засоби виховання і навчання.

Обов'язкові структурні компоненти розвивального середовища, продукти діяльності фахівців; результати діяльності персоналу дошкільного навчального закладу; результати участі дітей у створенні інтер'єру.

Використання комп'ютерної техніки в дошкільному навчальному закладі.

Планування педагогічного процесу. Види планування: перспективне і поточне (календарне). Принципи планування: актуальність, науковість, Цілісність і логічність, перспективність, повторюваність і концентричність, систематичність і послідовність. Планування у різновікових групах. Критерії комплектування різновікових груп: комплектування на основі вікових ознак; комплектування на основі індивідуальних особливостей; комплектування на основі урахування вікових та індивідуальних особливостей; комплектування на основі родинних стосунків.

Взаємозв'язок дошкільного навчального закладу зі школою. Підготовка дітей до навчання в школі. Необхідність наступності в навчанні в творах И.Г. Песталотці, К.Д. Ушинського, В.О. Сухомлинського, С.Ф. Русової, Л.С. Виготського, Н.Ф. Виноградової, В.К. Котирло, С.О. Ладивір. Спеціальна і загальна підготовка (готовність) до навчання в школі. Компоненти загальної готовності до навчання в школі: мотиваційна готовність, емоційно-вольова готовність, психологічна готовність. Адаптація до шкільного навчання. Форми зв'язку дошкільного закладу і школи.

Взаємодія сім'ї і дошкільного навчального закладу у вихованні дітей. Законодавчі акти про укріплення сім'ї, охорону материнства і дитинства, про відповідальність сім'ї за виховання дітей. Роль сім'ї у формуванні особистості дитини. Провідні функції сім'ї: виховна, господарсько-побутова, емоційна, духовного спілкування, формування досвіду соціального життя. Особливості виховної функції сім'ї. Особливості сімейного виховання дошкільників. Труднощі виховання у молодих сім'ях. Батьківський авторитет. А.С. Макаренко про батьківський авторитет. Типи батьківського авторитету.

Педагогічна культура батьків, її компоненти.

Виховання батьків. Правила спілкування педагога з батьками. Етапи виховної роботи з батьками. Форми роботи дошкільного навчального закладу із сім'єю.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ДОШКІЛЬНИМ ВИХОВАННЯМ

Державна політика у сфері дошкільної освіти

Сутність та нормативно-правова база політики у сфері дошкільної освіти. Закон України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Положення про дошкільний навчальний заклад», Конвенція про права дитини. Принципи і завдання дошкільної освіти.

Управління дошкільною освітою

Система дошкільної освіти. Поняття управління. Функції управління. Органи управління дошкільним навчальним закладом, їх структура та завдання. Повноваження державних органів в системі дошкільної освіти. Дошкільні навчальні заклади, типи. Статут дошкільного навчального закладу. Громадське самоврядування в системі дошкільної освіти та в дошкільному закладі.

Завідуючий - організатор і керівник ЗДО

Професійно-кваліфікаційні вимоги до керівника дошкільного навчального закладу. Стилi керівництва дошкільним закладом. Права та обов'язки керівника дошкільного навчального закладу.

Основні напрями діяльності керівника ЗДО.

Робота керівника ЗДО з кадрами. Поняття про типові штатні нормативи ЗДО. Штатний розпис ЗДО. Підбір та розстановка кадрів. Визначення посадових обов'язків різних категорій працівників ЗДО.

Планування освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі. Організація навчально-виховного процесу в дошкільному закладі; створення умов для розвитку. Навчання і виховання дітей (матеріальні умови. Навчально-методичне забезпечення).

Система контролю за станом навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі. Зміст перевірки різних аспектів навчально-виховного процесу в дошкільному закладі: планування навчально-виховної роботи, проведення занять, якість навчання та виховання з різних розділів програми тощо. Діагностико-аналітична діяльність керівника.

Організація методичної роботи. Розподіл обов'язків між завідуючою та методистом ЗДО. Зміст та форми методичної роботи в ЗДО. Склад педагогічної ради в ЗДО, її завдання, зміст.

Інспектування дошкільних навчальних закладів. Професійно-кваліфікаційні вимоги до інспектора з дошкільного виховання. Права та обов'язки інспектора. Зміст роботи інспектора з дошкільного виховання. Види інспектування дошкільних навчальних закладів.

Методична робота міського (районного) методичного кабінету

Посадові обов'язки методиста з дошкільного виховання при рай (міськ) науково-методичних центрах.

Організація роботи методичного кабінету. Завдання, зміст та форми методичної роботи з педагогічними кадрами. Вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду.

РОЗДІЛ III. МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Загальні питання теорії і методики фізичного виховання

Предмет теорії і методики фізичного виховання від народження до шести років. Основні поняття теорії фізичного виховання, їх значення та історична обґрунтованість. Наукові основи теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку. Зв'язок теорії фізичного виховання з іншими науковими дисциплінами.

Становлення теорії і методики фізичного виховання.

Розвиток теорії і практики фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку. Основні джерела розвитку теорії фізичного виховання. Сучасні проблеми теорії фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Завдання та засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку. Комплексний підхід до реалізації оздоровчих, виховних та навчальних завдань з фізичного виховання. Характеристика завдань з фізичного виховання: оздоровчих, освітніх та виховних. Висвітлення завдань з фізичного виховання в державних документах.

Засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку. Загальна характеристика засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку: оздоровчі сили природи, гігієнічні фактори, фізичні вправи. Характеристика фізичних вправ та їх класифікація. Вимоги до вибору фізичних вправ.

Загальні основи навчання дітей раннього та дошкільного віку фізичним вправам

Вікові особливості дітей раннього і дошкільного віку. Єдність навчання, виховання та розвитку дітей у процесі фізичного виховання. Принципи навчання. Методи і прийоми навчання дітей фізичним вправам. Етапи навчання дітей руховим діям. Поняття про рухове вміння та навичку. Закономірності формування рухових навичок. Взаємозв'язок формування рухових навичок та розвитком фізичних якостей: спритності, швидкості, витривалості, сили, гнучкості, окоміру у дітей дошкільного віку. Регулювання навантажень та відпочинку як основа розвитку фізичних якостей.

Методика навчання дітей рухам

Гімнастика у навчанні дітей фізичним вправам. Види гімнастики. Використання гімнастики у навчанні дітей фізичним вправам. Зміст та методика навчання загальнорозвивальним вправам. Зміст та методика навчання вправам з шиккування та перешикування, танцювальним вправам.

Зміст та методика навчання основним рухам дітей дошкільного віку. Поняття, значення та характеристика основних рухів. Види основних рухів: ходьба, біг, лазіння та повзання, підлізання та пролізання, стрибки, метання, вправи з рівноваги. Техніка виконання основних рухів. Методика навчання основним рухам, послідовність у навчанні. Застосування підготовчих вправ. Прийоми страхування та попередження травматизму.

Рухливі ігри та методика їх проведення

Визначення і значення рухливої гри. Класифікація рухливих ігор. Варіативність рухливих ігор, їх ускладнення. Характеристика рухливих ігор для кожної вікової групи.

Методика проведення рухливих ігор: збір на гру, зацікавлення грою,

організація дітей на гру, пояснення гри, розподіл ролей, розмітка майданчика, розміщення дітей, роздача інвентарю, атрибутів до гри, команди і сигнали до початку дій. Особливості керівництва рухами, поведінкою дітей різних вікових груп в процесі гри, темп виконання фізичних вправ, дозування фізичного навантаження. Тривалість, повторення гри в цілому. Музичний супровід.

Особливості проведення рухливих ігор на ділянці в різні пори року. Методика проведення ігор-естафет, атракціонів. Народні ігри та особливості їх проведення в різних вікових групах. Ігри-хороводи.

Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня

Ранкова гімнастика.

Значення ранкової гімнастики. Побудова ранкової гімнастики та підбір вправ. Складання комплексів ранкової гімнастики.

Методика проведення ранкової гімнастики з дітьми різних вікових груп: організація дітей, прийоми проведення фізичних вправ, специфіка виправлення помилок, темп виконання фізичних вправ і дозування фізичного навантаження, моторна щільність, тривалість ранкової гімнастики в різних вікових групах. Музичний супровід.

Особливості проведення ранкової гімнастики на майданчику (на повітрі).

Особливості проведення ранкової гімнастики або "гімнастики пробудження" за авторською системою М.Єфименка.

Фізкультхвилини та фізкультпаузи.

Необхідність проведення фізичних вправ в процесі занять з малювання, ліплення, розвитку мови та між заняттями.

Підбір і проведення фізичних вправ в різних вікових групах, методика проведення вправ з дітьми різних вікових груп: організація дітей, прийоми проведення вправ з дітьми фізичних вправ, темп виконання фізичних вправ і дозування фізичного навантаження, тривалість фізкультхвилин та фізкультпауз.

Особливості проведення ігор-медитацій, психогімнастики.

Методика проведення занять з фізичної культури

Фізкультурні заняття.

Значення, завдання, структура і зміст фізкультурного заняття. Взаємозв'язок частин заняття. Тривалість заняття в цілому і його частин в різних вікових групах. Типи фізкультурних занять.

Методика проведення фізкультурних занять з дітьми різних вікових груп.

Вимоги до підбору фізичних вправ на заняттях. Способи організації дітей, місце навчання фізичних вправ на заняттях, темп виконання і дозування фізичного навантаження, моторна щільність, емоційне і психічне навантаження і прийоми його регулювання. Методика проведення фізичних вправ в кожній частині заняття.

Особливості змісту і методики проведення фізкультурних занять згідно авторської системи М. Єфименка.

Особливості змісту і методики проведення занять на повітрі (майданчику) в різкі пори року.

Забезпечення рухової активності дітей

Значення активної рухової діяльності в повсякденному житті.

Оптимальна рухова активність - необхідна умова всебічного розвитку дітей. Керівництво самостійною руховою діяльністю дітей. Фізкультурні розваги.

Значення, види, зміст і структура розваг та їх місце в режимі дня. Методика проведення фізкультурних розваг з дітьми різних вікових груп: організація дітей, виконання дітьми фізичних вправ, дозування фізичного навантаження, тривалість фізкультурних розваг.

Фізкультурні свята, дні здоров'я.

Значення фізкультурних свят, днів здоров'я у вирішенні завдань фізичного виховання. Особливості змісту і побудова фізкультурних свят, днів здоров'я. Підбір фізкультурного інвентарю та його святкове оформлення. Підготовка приміщення і ділянки.

Методика проведення свят і днів здоров'я з дітьми різних вікових груп: організація дітей, послідовність виконання дітьми фізичних вправ, рухливих ігор з елементами змагання, нескладних естафет, атракціонів, регулювання фізичного навантаження, тривалість свят в різних вікових групах. Роль ведучого та його помічників в проведенні свят, участь батьків. Сюрпризний момент та методика його проведення.

Організація та керівництво системою фізичного виховання в ЗДО

Функціональні обов'язки завідуючої, методиста, медичного працівника вихователя, вихователя з фізичного виховання, музичного керівника. Проведення лікарсько-педагогічного контролю за системою фізичного виховання. Види контролю за системою фізичного виховання в ЗДО. Методика діагностики рухової підготовленості та стану здоров'я дітей дошкільного віку. Методика визначення рівня фізичного навантаження на дітей в процесі виконання рухових дій. Метод пульсометрії.

РОЗДІЛ IV. ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

Соціально-естетична сутність образотворчого мистецтва.

Мистецтво як форма суспільної свідомості, спосіб відображення життя в художньої творчості, яка візуально відображає навколишній світ на площині чи в просторі. Статичність образів образотворчого мистецтва.

Функції мистецтва в суспільстві. Естетична і гедоністична функції унікальна прерогатива мистецтва, Дублюючі функції: пізнавальна, виховна, освітня, інформаційна, комунікативна, соціально-перетворююча, компенсаторна, прогностична, медична, сугестивна.

Художній образ як форма художнього мислення в мистецтві. Властивості художнього образу: єдність емоційного і раціонального, художній простір і час, індивідуалізація і типізація, багатозначність і недомовленість.

Художній метод як спосіб образного мислення в мистецтві, в якому органічно поєднуються три фактори: дійсність в її естетичному багатстві, світогляд художника, сукупність художніх прийомів і засобів відображення.

Твір мистецтва як результат художньої творчості. Єдність змісту і художньої форми в творах реалістичного мистецтва.

Історичний характер мистецтва. Закони розвитку художнього процесу,

Історична періодизація художнього процесу. Художні епохи і напрямки в мистецтві минулого: міфологічний реалізм античності, середньовічний символізм, реалізм епохи відродження, бароко, класицизм, просвітительський реалізм, сентименталізм, романтизм, критичний реалізм ХІХ століття. Художні напрямки в мистецтві ХХ століття: роялізм ХХ століття, соціалістичний реалізм, експресіонізм, сюрреалізм, скзистенціоналізм, абстракціонізм, поп-арт, гіперреалізм. хеппінг та інші.

Живопис як вид образотворчого мистецтва.

Живопис - ілюзійно-простороце зображення предметів і явищ навколишнього світу на площині за допомогою кольорових матеріалів. Універсальні можливості живопису в зображенні дійсності. Різноманітність технік живопису: фреска мозаїка, темпера, пастель, письмо олійними, акварельними, гуашевими фарбами. Багатоплановість живописних прийомів: лістровки, грубші, мозаїчний мазок, алла-прима, робота по мокрому тлу, змішана техніка.

Засоби художньої виразності живопису: колір - основа живописного твору, колорит, перспектива (лінійна, повітряна, тонова), світлотінь, композиція, малюнок, деталі.

Види і жанри живопису.

I Види живопису:

монументальний - пов'язаний з архітектурою, узагальнений за формою і колоритом, суспільно значимий за змістом;

станковий - камерний, конкретний;

декоративний - розпис інтер'єру, драпірування;

театральнo-декоративний - театральні декорації та костюми, афіші;

мініатюрний - малий за розмірами, особливо виточений, конкретний, інтимний.

II Жанри живопису:

- історичний - батальний, казково-бйлинний, побутовий, пейзажний, портретний, анімалістичний, натюрморт

- Особливості створення художнього образу в рамках кожного жанру та синтез жанрів в мистецтві живопису. Характеристика жанрів доступних розумінню дітей дошкільного віку

Мистецтво графіки.

Графіка - мистецтво малюнка. Малюнок як основа всіх видів образотворчого мистецтва і його значення. Види малюнка: художній, навчально-пізнавальний і технічний, їх призначення. Види художнього малюнка: лінійний і тональний, оригінальний і друкований, навчальний і творчий. Начерк, етюд, ескіз.

Засоби виразності графіки: лінія (пряма, крива, хвиляста, ламана, тонка, товста, комбінована тощо), штрихи, крапка, пляма, тон, колір. Види графіки за способами створення:

авторський малюнок, виконаний безпосередньо від руки;

батік;

тиражна графіка - офорт, ксилографія, ліногравюра, літографія.

Види графіки за функціональним призначенням:

станкова;
плакатно-монументальна;
книжкова;
газетно-журнальна;
прикладна;
навчально-оформлююча.

Специфіка засобів художньої виразності в ілюстраціях до дитячих книг. Становлення художньої ілюстрації для дітей. Видатні художники-ілюстратори дитячих книг: І. Білібін, О. Бенуа, Г. Нарбут, О. Дейнека, В. Ватагін, В. Конашевич, В. Лебедєв, Є. Чарушин, Ю. Васнецов, В. Голозубов, Ю. Крига, В. Мельниченко та ін.

Мистецтво скульптури.

Скульптура - об'ємне втілення реальної форми в реальному просторі. Трьохмірність скульптури. Зображувальні можливості матеріалів скульптури і техніки їх обробки: глини, воску, гіпсу, пластиліну, пластики, легомаси, каменю, мармуру, бронзи, дерева, пластмаси, скла.

Способи створення образів скульптури. Пластичне або силуетне моделювання скульптури.

Засоби виразності скульптури: реальний об'єм, розташований в реальному просторі; розміри і пропорції; контур і силует; динаміка і статика; композиція, ритм, колір, світло.

Типи скульптури: кругла і рельєфна.

Види круглої скульптури: маска, голова, бюст, напівфігура, статуя, скульптурна група, скульптурний ансамбль.

Види рельєфної скульптури: барельєф, горельєф, контррельєф.

Види скульптури за функціональним призначенням: монументальна, монументальна-декоративна, станкова, малих форм.

Жанри скульптури: портретний, анімалістичний, побутовий, казково-фантастичний.

Мистецтво архітектури.

Архітектура - вид мистецтва, метою якого є створення споруд, що відповідають утилітарним і духовним потребам людей, включаючи естетичні.

Єдність техніко-економічної, утилітарної та художньо-естетичної сторін в архітектурі.

Основні вимоги до архітектури: міцність, доцільність, краса.

Засоби художньої, виразності архітектури: архітектурні форми (конструкція) - основа виразності архітектури (фундамент, цоколь, стіни, опори-стойки); перекриття (балкові і дугоподібні, П-подібна); ритм; пропорції; декор; зв'язок з середовищем.

Синтез архітектури з живописом, скульптурою, декоративним мистецтвом, та її домінуюча роль у визначенні стилю (класичний, романський, готика, ренесанс, бароко, класицизм, функціоналізм, конструктивізм, тощо).

Типи архітектури: житлова, громадська та адміністративна, заклади культури, культова, промислова, меморіальна.

Декоративно-прикладне мистецтво.

Декоративно-прикладне мистецтво - вид мистецтва, що обслуговує

побутові й одночасно задовольняє естетичні потреби людини, привносить красу в життя.

Декоративність - форма відображення змісту і художньої образності, надання краси і цільності творам декоративно-прикладного мистецтва.

Головні вимоги до творів декоративно-прикладного мистецтва: доцільність, зручність форми та відповідність декору утилітарному призначенню речі.

Відображення рис національних традицій у формі предметів, матеріалах, техніках обробки, в художніх сюжетних та орнаментальних мотивах, кольорах творів декоративно-прикладного мистецтва.

Різноманітність творів українського декоративно-прикладного мистецтва, його зв'язок з фольклором, усною народною творчістю.

Провідні напрямки розвитку сучасного українського декоративно-прикладного мистецтва на види. Класифікація видів декоративно-прикладного мистецтва за показниками: матеріалом - камінь, дерево, скло та ін., технологічними особливостями - ткацтво, вишивка, плетіння; в'язання, розпис, витинання, тощо; функціональними ознаками - меблі, посуд, прикраси, одяг, іграшки.

Характеристика найпоширеніших видів українського декоративно-прикладного мистецтва.

Українська кераміка.

Теракота, майоліка, фаянс, фарфор. Ужиткова та художня кераміка. Особливості декорування предметів української кераміки: розпис - мотиви, композиції, кольорі, техніки; гравірування та наліплювання рельєфів.

Основні центри кераміки на Україні: Опішня, Косів, Ужгород, Васильків, Коростень. Баранівка та ін.

Українська вишивка.

Найулюбленіший і найрозповсюдженіший вид народної художньої творчості на Україні,

Орнаментальні мотиви, колорит, композиція та техніки вишивок в різних регіонах України. Решетилівські, Київські. Подільські, Волинські, Гуцульські вишивки.

Художнє різьблення.

Вирізування з дерева, кістки, каменю декоративних прикрас та предметів побуту.

Українське різьблення по дереву: контурне (гравірування). поглиблене, плоскорельєфне, високорельєфне, прорізне скульптурне.

Провідні центри художнього різьблення: Закарпаття, Івано-Франківськ, Львів. Полтава.

Килимарство і ткацтво.

Виготовлення із вовни, шовку, бавовнику, льону способом ткання, в'язання. Орнаментальні мотиви, композиція, колорит та техніки ткання українських килимів. Провідні центри килимарства в Україні: Решетилівка, Дігтярі, Косів, Хотин. Особливості художнього ткацтва: орнаментация, асортимент виробів. Центри художнього ткацтва: Крелевець, Богуслав, Дігтярі.

Декоративний розпис. Історія виникнення від оригінального злиття

настінних розписів і народного лубка.

Колір як провідний засіб виразності декоративного розпису, основний композиційний елемент, що організує форму, активізує її, надає логічної завершеності.

Яскравість, різноманітність і привабливість барв українського декоративного розпису. Оригінальність українського декоративного розпису: декоративні живописні народні натюрморти К. Білокур; легендарно-казкові та сюжетно-побутові розписи . М.Приймаченко; декоративно-авангардні розписи І. Шостака.

Петриківський декоративний розпис - самобутня, оригінальна сторінка в українському мистецтві. Художні особливості: переваження квітково-рослинних орнаментів, різноманітність композицій (букет, віночок, гілка, симетричні і асиметричні панно), яскравість, різноманітність барв; оригінальність технік (вільний, широкий, «перехідний» мазок, малювання пензлями, пальцями, роговими паличками, накладання тонів). Видатні майстри петриківського розпису; Т. Пата, В. Кучеренко, Ф. Панко, В.Глущенко, М. Тимченко.

Українська писанка як особливий вид мініатюрного декоративного розпису на сферичній поверхні яйця. Символічність орнаментальних мотивів та кольорів, різноманітність технік декорування українських писанок. Художні особливості писанок в різних регіонах України.

Українська народна іграшка. Художня самобутність української народної іграшки. Народна керамічна, дерев'яна та плетена іграшка як побічний промисел основного виробництва - гончарства, художнього деревообробництва та плетіння.

Типологічні групи українських керамічних іграшок: таракальця, посуд (монетка), свищики і фігурки.

Декор українських керамічних іграшок. Провідні центри українських керамічних іграшок; Опішня, Косів, Львівщина (Стара Сіль), Київщина.

Різновиди українських дерев'яних іграшок: шумові, (катальця, тріскачки, свищики); моделі побутових предметів зменшеного масштабу (меблі, посуд, санчата, знаряддя праці); рухомі іграшки (фуркальця, коники, пташки, метелики, ковалі); сувенірні; «мороки». Декор українських дерев'яних іграшок.

Провідні центри українських дерев'яних іграшок: Косів, Яворів, Полтавщина.

Іграшки з лози, рогози, соломи, виготовлені технікою плетіння. Центри: Яворів, Івано-Франківськ, Тернопільщина.

Теоретичні основи образотворчої діяльності дітей. Види образотворчої діяльності та їх значення для навчання, виховання і всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Види образотворчої діяльності - малювання, ліплення, аплікація, конструювання. Особливості їх змісту, техніки і взаємозв'язку.

Малювання. Види малювання: предметне, сюжетне, тематичне, декоративне. Різноманітність зображувальних матеріалів та технік виконання дитячою малюнка,

Ліплення. Види ліплення: предметне, сюжетне, декоративне; кругле і

рельєфне. Характеристика пластичних матеріалів для ліплення.

Аплікація. Види аплікації: предметна, сюжетна, декоративна; конструктивна, силуетна, мозаїчна. Зображувальні матеріали для аплікації. Конструювання. Види конструювання: з будівельного матеріалу, конструкторів, паперу, природного та штучного матеріалів.

Навчання, виховання і всебічний розвиток дітей засобами образотворчої діяльності.

Естетичне виховання - розвиток естетичних сприймань та емоцій, формування естетичних почуттів, суджень, естетичного ставлення до діяльності, естетичних оцінок, смаків та художньо-творчих зображувальних здібностей.

Розумове виховання - розвиток сенсорики, пізнавальних психічних процесів, формування знань про предмети і явища навколишнього світу і способи їх художнього відображення у образотворчій діяльності. Підготовка до школи, формування навчальної діяльності.

Моральне виховання - формування правильного розуміння явищ навколишнього життя і відповідного ставлення до них, позитивних, доброзичливих взаємин, оцінок, вольових якостей.

Трудове виховання - формування трудових умінь в роботі з різноманітними зображувальними матеріалами, організованості, охайності, порядку, економності в роботі, зацікавленості в досягненні якісних результатів,

Фізичне виховання - розвиток і зміцнення м'язів рук, різноманітності рухів. їх координації, окоміру.

Розвиток здібностей до образотворчої діяльності у дошкільному віці.

Визначення поняття здібностей до образотворчої діяльності. Суспільна природа здібностей, участь в діяльності як провідна умова їх розвитку.

Здібності і задатки. Структура образотворчих здібностей: провідні, опірні і ті, що складають тло. Види здібностей: загальні, спеціальні, їх взаємозв'язок.

Психолого-педагогічні дослідження проблеми розвитку образотворчих здібностей (Б.Теплов, Є.Ігнат'єв, В.Кірієнко, М.Волков, Є.Фльоріна, Н.Сакуліна, Т.Казакова, Т.Комарова, Н.Халезова, В.Котляр, та ін).

Роль навчання в розвитку образотворчих здібностей дітей дошкільного віку.

Періодизація розвитку образотворчих здібностей в переддошкільному і дошкільному віці. Дозображувальний період як початковий етап у розвитку образотворчих здібностей, його характеристика. Завдання навчання і розвитку образотворчих здібностей на початковому етапі: розвиток образного сприймання предметів і явищ навколишнього світу, формування зображувальних задумів, ознайомлення з властивостями художніх матеріалів та інструментами, способами їх доцільного використання, озброєння елементарними зображувальними вміннями і навичками.

Зображувальний період в розвитку образотворчих здібностей дітей. Етапи становлення основних видів образотворчих здібностей, що розвішуються в цей період: передача форми, будови, пропорцій, кольору, динаміки, розташування.

Організоване систематичне навчання - основа розвитку образотворчих здібностей.

Розвиток образотворчих здібностей дошкільників без спеціального навчання.

Залежність якості зображень дошкільників від мотивів діяльності та емоційного стану.

Вплив організованого сприймання на якість результатів образотворчої діяльності дошкільників.

Розвиток творчості дітей дошкільного віку в образотворчій діяльності.

Актуальність формування творчої особистості на сучасному етапі. Здатність до творчості як специфічна особливість людини. Особливості творчості в образотворчому мистецтві. Об'єктивна і суб'єктивна сторона творчості. Етапи творчої діяльності: виникнення ідеї (задуму), виношування задуму, реалізація задуму. Художній образ як результат творчого процесу.

Своєрідність творчості в образотворчій діяльності дитини-дошкільника. Етапи творчої діяльності дитини. Особливості художніх образів дітей дошкільного віку. Критерії оцінки.

Об'єктивні умови, які активізують творчість дітей: створення творчої атмосфери в групах, формування суспільно-значимих і особистісно-значимих мотивів творчої діяльності, заохочення до оригінальних і самостійних рішень, наявність різноманітних зображувальних матеріалів, організація конкурсів, змагань, виставок.

Суб'єктивні умови розвитку творчості дітей в образотворчій діяльності: орієнтація на індивідуальність дитини (темперамент, здібності, нахили, уподобання, тощо), життєвий досвід, наявність різнобічних інтересів до предметів і явищ навколишнього світу, розширене образне і логічне мислення, образна пам'ять, відтворююча і творча уява, добре володіння спеціальними знаннями, уміннями і навичками в галузі образотворчої діяльності. Динаміка розвитку творчих здібностей.

Залежність темпів творчого розвитку від навчання, особливості навчання, спрямованого на творчий розвиток. Творчі завдання різних рівнів складності - провідний спосіб розвитку творчості дітей в образотворчій діяльності. Співвідношення дій вихователя з рівнем самостійності дітей у вирішенні творчих завдань різних рівнів складності.

Методика організації образотворчої діяльності.

Методи керівництва образотворчою діяльністю дітей.

Визначення методів і прийомів навчання дедукції, їх співвідношення, взаємозв'язок у вирішенні навчальної мети і завдань.

Різноманітність підходів до класифікацій методів і прийомів за джерелом отримання знань: словесні, наочні, практичні, ігрові.

Зміст різноманітних методів та прийомів у процесі навчання дітей образотворчого мистецтва та вимоги до них. Наочні методи та прийоми навчання: спостереження, його види, обстеження предметів, використання натури, репродукцій художніх картин, дидактичних картин і картинок, зразків (дидактичних, варіативних, стильових), показу способів зображення (повного, часткового, фронтального, індивідуального).

Словесні методи і прийоми навчати: пояснення, бесіди, запитання,

художник слово (вірші, приказки, загадки, прислів'я), вказівки, запитання.

Синтез наочності і слова в аналізі і оцінці дитячих робіт. Види оцінок: загальна позитивна, диференційована, самооцінка, взаємооцінка.

Практичні методи: вправлення в малюванні, ліпленні, аплікації, конструюванні, складанні описових образів за репродукціями художніх картин, моделювання композиції візерунка, тощо.

Ігрові прийоми: створення ігрових ситуацій, ігри-вправи.

Поєднання різних методів і прийомів навчання, вибір в залежності від мети, конкретних завдань заняття, віку та досвіду.

Недопустимість формалізму в навчанні дітей образотворчої діяльності.

Форми організації образотворчої діяльності в дошкільному закладі.

Заняття - основна форма навчання дітей образотворчої діяльності, їх місце в вихованні дошкільників.

Типи занять: засвоєння нового матеріалу, закріплення знань, умінь і навичок, самостійного застосування набутих знань, умінь і навичок.

Види занять: за матеріалом (малювання, ліплення, аплікація, конструювання), за способом зображення (за уявленням, уявою природи, тощо), за характером відображення теми (одновидові, тематичні, комплексні, інтегровані).

Гігієнічні та естетичні вимоги до проведення занять.

Підготовка до занять: вихователя, дітей, обладнання з урахуванням виду діяльності, типу зображення, віку дітей.

Структура і тривалість занять: вступна частина, керівництво процесом виконання роботи, заключна частина - перегляд і оцінка дитячих робіт, гуманізм по відношенню до особистості дитини, повага до результатів її праці, уникнення формалізму й одноманітності.

Особливості організації занять з образотворчої діяльності в грудах дітей із змішаним віковим складом.

Самостійна образотворча діяльність (СОД) як засіб самовираження і самореалізації дітей в різних видах образотворчої діяльності.

Формування суспільно значимих мотивів самостійної образотворчої діяльності. Взаємозв'язок самостійної образотворчої діяльності з грою та іншими видами творчої діяльності (словесною, музично-ритмічною, театральнo-драматизаційною), святами та розвагами в дитячому садку.

Джерела самостійної образотворчої діяльності дітей і її місце в режимі дня. Обладнання мистецького центру.

Характер самостійної образотворчої діяльності (відтворюючий і творчий), індивідуальна робота і в підгрупах за інтересами.

Прийоми непрямого керівництва самостійною образотворчою діяльністю дітей, способи підвищення якості її продуктивності. Використання продуктів СОД для оформлення приміщень, ігрових майданчиків, організації виставок, конкурсів, вивчення психології дитини. Організація в дошкільних закладах студій образотворчого мистецтва, гуртків для поглибленої роботи з обдарованими дітьми, розвитку їх інтересів і художньо-творчих здібностей.

Навчання дітей естетичному сприйманню творів живопису.

Значення мистецтва, живопису для формування естетичних сприймань у

дітей. Дослідження проблеми особливостей сприймання і розуміння дітьми дошкільного віку творців живопису (Є.Фльоріна, Н.Зубарева, та ін.).

Завдання ознайомлення дітей з мистецтвом живопису:

розуміння змісту живописного твору;

розуміння засобів художньої виразності;

розуміння почуттів, які відтворив художник;

формування умінь давати естетичну оцінку твору;

виховання морально-естетичних якостей, інтересів і почуттів в процесі сприймання творів живопису. Форми роботи по ознайомленню з живописом: спеціальні заняття, комплексні заняття, екскурсії до музею, на художні виставки, тощо.

Методи і прийоми навчання дітей сприйманню і розумінню творів живопису, їх ускладнення від методів, що дозволяють навчити дітей виділяти окремі зображення, до методів цілісного і творчого сприймання твору. Проведення попередніх спостережень, що відповідають змісту зображеного на картинах, бесіди за змістом і засобами виразності живописного твору, мистецтвознавча розповідь педагога за картиною, використання поетичних та музичних творів як тематичних паралелей при сприйманні для поглиблення розуміння змісту, уявне введення дітей в ситуацію картини, наочне моделювання колористичної гами та композиції твору, розповіді дітей за картиною, тощо.

Ознайомлення дітей з графікою, скульптурою, архітектурою, декоративно-прикладним мистецтвом.

Графіка - один із перших видів образотворчого мистецтва, з яким зустрічаються діти з самого раннього віку. Види графіки доступні сприйманню дітей дошкільного віку: книжкова, прикладна, станкова, плакат.

Особливості сприймання творів графіки дітьми дошкільного віку: розуміння змісту творів, усвідомлення засобів художньої виразності (жест, поза, рух, колір, композиція), емоційне ставлення до зображеного.

Принципи вибору творів графіки для дітей дошкільного віку: високохудожність творів за змістом і засобами виразності, доступність, врахування життєвого досвіду й інтересів дітей, різноманітність творів графіки за темами, стилями, творчими манерами зображення. Методика ознайомлення, дітей з творами графіки: розглядання творів з розповідями вихователя про творчість художників і ілюстраторів дитячих книг, перегляд виставок творів графіки, забавні ігри-вправи дітей в художників-ілюстраторів, розповіді дітей за ілюстраціями, тощо.

Скульптура як предмет художнього сприймання дітей дошкільного віку: трьохмірність, класичність форми, одноколірність, реальність об'ємів.

Види скульптури доступні розумінню дітей: скульптура малих форм, станкова, монументальна, монументально-декоративна.

Методика організації розглядання і обстеження скульптури: попередня установка для сприймання, обстеження і аналіз моделі, цілісне естетичне сприймання художнього образу і його естетична оцінка.

Роль дотику, мускульних відчуттів, рухів рук у пізнанні форми, об'єму поверхні.

Мистецтвознавчі розповіді вихователя про твір скульптури.

Мистецтво архітектури в системі художнього виховання дітей дошкільного віку. Формування уявлення про основні вимоги до архітектури: міцність, доцільність, красу, про залежність архітектурних конструкцій від призначення споруд, основні елементи конструкцій та архітектурні прикраси (арки, каміни, наличники, рельєфні декорації).

Екскурсія - основна форма безпосереднього ознайомлення дітей з архітектурою. Розповідь вихователя про архітектурні споруди, заняття з формування знань про велич і красу архітектури, процес створення споруд, способи їх художнього оформлення та декорування. Розглядання ілюстрацій, моделювання архітектурних споруд (конструктивне, аплікаційне, живописно-графічне) як засоби практичного засвоювання знань про архітектуру: житлові будинки, магазини, вокзали, станції метро, заводи, палаци, замки, фортеці, тощо.

Декоративно-прикладне мистецтво - важливий засіб художньо-естетичного виховання, джерело змісту декоративного малювання в дитячому садку. Особливості сприймання дітьми дошкільного віку творів декоративно-прикладного мистецтва: розуміння процесу виготовлення способів декорування і утилітарного призначення в їх єдності в кожному конкретному витворі.

Завдання і ознайомлення дітей дошкільного віку з творами декоративно-прикладного мистецтва.

Принципи підбору його творів для дітей - високохудожність, різноманітність видів і форм та декоративного оформлення.

Форми роботи по ознайомленню з декоративно-прикладним мистецтвом: спеціальні та комплексні заняття, екскурсії, виставки, організація в дитячому садку майстерень народних умільців та інші.

Методи та прийоми роботи по ознайомленню з декоративно-прикладним мистецтвом: спостереження, розповіді вихователя, майстрів народних промислів, порівняльний аналіз творів одного виду, різних центрів та шкіл, перегляд листівок і ілюстрацій, кіно- та діафільмів, пояснення вихователя, заочне демонстрування прийомів роботи народних умільців, тощо.

Методика навчання предметного малювання в дитячому садку.

Малювання - основний вид образотворчої діяльності дітей, його особливості.

Основні складові предметного зображення в малюнках: передача форми, будови, пропорційного співвідношення між ними, кольору та розташування на аркуші паперу.

Види предметного малювання: за уявленням, уявою, задумом, з натури, по пам'яті.

Різноманітність предметних малюнків за змістом: образи іграшок, дерев, квітів, будинків, транспорту, тварин, людини, казкові.

Завдання і зміст навчання предметного малювання в першій молодшій групі.

Виховання позитивного емоційного ставлення до малювання (малюнки зображуваних предметів та явищ, засобів зображення).

Розвиток образних сприймань, збагачення наочного досвіду шляхом

активного пізнання, надання переваг в навчанні формуванню образності предметних зображень.

Розвиток асоціацій. Впізнавання схожості малюнка з предметами за різними ознаками: кольором, розміром, рухом та ритмом.

Формування початкових навичок навчання на заняттях: уміння слухати пояснення вихователя, бажати та відтворювати певні дії, розуміти свій малюнок.

Засвоєння початкових технічних навичок малювання: нанесення кольорових плям, мазків, проведення вертикальних, горизонтальних, окружних ліній, розвиток координації рух та здорового контролю за їх діяльністю.

Розуміння деяких виражальних засобів (ритм, колір). Знайомство з прийомами роботи різними зображувальними матеріалами: кольоровими олівцями, фломастерами, крейдочками, гуашшю.

Зміст предметного малювання.

Завдання і зміст предметного малювання в другій молодшій групі.

Виховання стійкого інтересу до малювання. Розвиток спостережливості, образного сприйняття, збагачення зорових уявлень, виділення естетичних якостей предмета (кольору, форми, пропорції). Формування уміння самостійно задумувати зміст свого малюнка і втілювати задум.

Вміти проводити лінії різного характеру (вертикальні, горизонтальні, похилі, короткі), малювати окружні, прямокутні, трикутні форми та використовувати це уміння при виконанні більш складних предметних зображень, побудованих на різних сполученнях форм і ліній, величин (кульки, баранки, кубики, книжки, прапорці, квіти, дерева, будиночок, візок, тощо). Дотримуватись пропорцій в предметних зображеннях з частин (більша, менша, найменша, однакова), вірного розташування частин одна відносно одної. Кольором передавати властивості предметів: використовувати його за бажанням, викликати кольором естетичну: насолоду.

В композиції користуватись ритмічним розташуванням дрібних зображень по всій поверхні аркуша, для поодиноких складних зображень вибирати положення аркуша, співвідносити зображення з величиною листа.

Удосконалення техніки користування різними художніми матеріалами: гуаш (кількох кольорів), кольорові олівці, фломастери, крейдочки, заливки для штрихування.

Зміст предметного малювання.

Завдання і зміст предметного малювання в середній групі.

Виховання інтересу як до процесу малювання, так і його результатів. Розвиток уміння оцінювати малюнок, отримувати радості від досягнення успіху.

Поглиблювати якість сприймання предметів, виділяти частини в їх будові, порівнювати форму частин з геометричними еталонами, помічати незначні відхилення від геометричних еталонів, порівнювати частини за величиною, визначати колір, формувати усвідомлений і узагальнений підхід до процесу зображення предметів: спочатку найбільш значних частин, потім - менших і деяких деталей.

Поступове засвоєння предметних зображень більш складної будови і

форми, що подібні до геометричних еталонів (квадрат, прямокутник, трикутник, коло, овал) та з незначними відхиленнями від них (закруглений, загострений, звужений, тощо); оволодіння способами зображення більш складних ліній (хвилястих, дугоподібних) штрихування в різних напрямках не виходячи за контури зображення. Розвиток міцних навичок роботи олівцем та пензлем: положення рухи, характер рухів, сила натиску, темп.

Більш точне втілення і творче користування кольорами (в межах спектра), ознайомлення з технікою змішування гуаші, добавлення білил для отримання нових кольорів та відтінків.

Навчання, дітей способів найбільш вдалого розташування предметів на аркуші: правилам вибору формату площі аркуша (прямокутний, квадратний), його положення (горизонтальне, вертикальне) і відповідного масштабу зображення величині аркуша.

Зміст предметного малювання.

Зображення предметів, в основі яких лежать геометричні еталони з незначними відхиленнями від них. (акваріум, ваза, чашка, чайник, вантажівка). Малювання об'єктів, які мають нескладні життєві обриси (фрукти, овочі, квіти, ягоди, гілки з листям, дерева).

Виконання предметів, більш складних за будовою, пропорціями, розташуванням частин: образів птахів, тварин, людини в народній, дерев'яній та керамічній іграшці, пластикових та м'яких іграшках (пташка, свинка, курча, каченя, золота рибка, ведмедик, зайчик, кіт, баранчик, коник, лялька, дівчинка, снігуронька).

Завдання і зміст предметного малювання в старшій групі.

Збагачення уявлення дітей про різноманітні форми, будови, красу предметів навколишнього світу. Розвиток цілісного сприймання, уміння бачити індивідуальні відмінності форми, контурів, будови, пропорції, кольору в групах однорідних предметів.

Навчання самостійного, аналізу предмета при його зображенні, розуміння залежності якості зображення визнання предмета. Малювання за уявленням, уявою, по пам'яті кольоровими олівцями, крейдою, вугликами, гуашевою та акварельною фарбами. Поступовий перехід в .способах зображення від конструктивного до цілісного начерку простим, олівцем, уточнення .контуру, пропорцій, заливка аквареллю, накладення більш насичених тонів.

Передача нескладних рухнув при зображенні об'єктів в зручних для дітей положеннях. Точне дотримування пропорцій розташування частин.

Розвиток більш усвідомленого, вільного, творчого користування кольором для передачі виразності образів: різноманітність реальних відтінків, кольорів, їх більша відповідальність до натури; самостійний підбір гами кольорів для яскравої характеристики образу; змішування кольорів на палітрі для створювання різноманітних відтінків.

Формування свідомого і самостійного користування уміннями: доцільний вибір формату, розміру і положення аркуша паперу. співрозмірність зображення предмету з зображувального поля, використання дрібних додаткових деталей для надання композиційної виразності головному об'єкту.

Зміст предметного малювання.

Зображення овочів, фруктів, грибів, квітів, гілок дерев з натури, передача характерної форми, кольору, відтінків (яблуко, груша, слива, вишня, апельсин, лимон, білий гриб, нарциси, тюльпани, кульбаби, гілки сосни, верби, тощо).

Малювання дерев в різні пори року (сосна, ялина, береза, верба, тополя, клен, дуб, калина, таволга, смородина, агрус). Зображення будинків: міських, сільських; транспорту: -вантажного, легкового, міського; птахів та риб, тварин (півень; курка, ворона, голуб); людини (лялька, хлопчик, дівчинка в українському національному вбранні, мама, тато, вихователь).

Організація обладнання і методика проведення занять з предметного малювання у різних вікових групах.

Особливості організації занять з предметного малювання в різних вікових групах. Підбір обладнання, зображувальних матеріалів відповідно до вікових можливостей дітей та рівня засвоєння матеріалу. Організація сприймання і обстеження предметів зображення в різних вікових групах. Послідовність обстеження. Збільшення з віком самостійності дітей в обстеженні форми, будови, пропорцій та кольору предметів.

Методи та прийоми, спрямовані на засвоєння способів зображення предметів, зображувальних та технічних умінь і навичок: показ способів зображення, ігрові вправи імітаційного характеру, формоутворюючі вправи на чернетках, показ предметних картинок, начерків, підготовчих, навчальних малюнків художників, грамотно виконаного малюнка вихователя, виконання дітьми старшого віку, начерків предметів на основі їх безпосереднього спостереження в навколишньому.

Використання словесних прийомів: пояснення, бесіда, запитання, художнє слово, заохочення, поради. Особливості застосування ігрових прийомів в різних вікових групах: ігрові ситуації, ігри-вправи. Особливості організації перегляду предметних малюнків і їх оцінювання в різних вікових групах. Залежність форми і характеру оцінювання від віку дітей і характеру предметного зображення, орієнтацією їх оцінки на виконання мети завдань заняття. Доброзичливий та етичний характер оцінювання дитячих робіт.

Підбір методів і прийомів навчання предметного малювання від віку дітей і виду предметного зображення (за уявленням, уявою, з натури, по пам'яті).

Навчання сюжетно-тематичного малювання.

Особливості сюжетно-тематичного малюнка: зображення кількох, об'єднаних між собою за змістом і взаємодією предметів і об'єктів, розташування їх. згідно правил і прийомів композиції, визначення місця і часу події, головного і другорядного в змісті.

Види сюжетно-тематичного малювання: пейзажне, ілюстративне (до віршів, казок, оповідань) на тему з навколишнього життя (про свята, працю, життя та побут).

Завдання і зміст навчання сюжетно-тематичного малювання в різних вікових групах дитячого садка.

Перша і друга молодші групи.

Доповнення предметного малюнка, виконаного вихователем або; дитиною, дрібними другорядними зображеннями пензлем, олівцем, пальцями,

змістового наповнення (сонечко світить, хмарки пливуть, на ялинку падають сніжинки); зображення сезонних явищ (дощ, снігу листопад) та простих пейзажів (кульбабки квітнуть в траві, квітуча клумба); виділення головного об'єкта малюнка другорядним зображенням, пов'язаним з ним за змістом (найкраща рибка в акваріумі) у траві живе мудрий гриб, подорож їжачка по лісовій галявині).

Середня група.

Малювання сюжетів, запропонованих вихователем Поступовий перехід від зображення кількох предметів, об'єднаних просторовим зв'язком до зображення групи взаємодіючих предметів. Розташування їх на одній лінії внизу аркуша паперу або по середині аркуша, виділення головного в композиції розміром, симетричним розташуванням другорядного, передача пропорційних співвідношень між предметами, (прощальна пісня журавлів, дівчинка годує домашню птицю, осінній, зимовий, весняний пейзаж, Снігуронька в гостях у лісових звірят, Дід Мороз поспішає до дітей, казкові пригоди колобка, повернення птахів з теплих країв, як кораблик подорожував морем).

Старші групи.

Навчання самостійного вибору сюжету в рамках заданої теми. Об'єднання в сюжетній композиції більшої кількості предметів, більш точна передача їх співвідношення за величиною, взаємодії і взаємозв'язку, динаміки, положень. Ускладнення і розташування: розподіл простору аркушу на два плани (небо, землю, простір води ; неба), розширення одного з планів в залежності від місця головної по; та кількості об'єктів зображень. Виділення головного композиційного центру кольором, контрастним по відношенню до інших зображень, ритмом другорядного, асиметричним та діагональним розташуванням для передачі руху. Навчання елементарних умінь організації простору, виділення переднього, середнього і заднього планів за допомогою кольору та контурів зображень; «обрізання» частини зображення рамками аркушу. Попередження композиційних помилок малюнків дітей: наявності «пустого» простору між небом і землею, оберненої перспективи, «рентгенівських» зображень. Використання кольору, та колориту як виразних засобів сюжетно-тематичних малюнків.

Використання різних технік виконання сюжетного малюнку: попередня розмивка тла, малювання по вологому і сухому тлу, робота великими і малими пензлями, напівсухими клейовими пензлями, ватними та поролоновими тампонами, пальцями. Виконання сюжетних малюнків індивідуально та підгрупами.

Тематика малюнків: пейзажі різних пір року, тварини в зоопарк} (цирку), морське царство, село на нашій Україні, неначе писанка..., тиха українська ніч, зимовий вечір, морозяний день, новорічне свято, ілюстрування літературних творів: «Тече вода з-під явора», «Пригоди веселого Карлсона», «Ходить гарбуз по городу», «Кривенька качечка», «Садок вишневий коло хати» та інші.

Організація і методика проведення занять з сюжетно-тематичного малювання.

Різноманітна підготовка до занять: проведення спостережень (первинних, повторних, заключних), читання літературних творів, перегляд ілюстрацій,

діафільмів, постановок лялькових театрів, драматизація літературних творів, «фотографування» улюблених фрагментів пейзажу за допомогою саморобних іграшкових фотоапаратів для їх кращого запам'ятовування і зображення в малюнку та інші.

Надання на заняттях переваги словесним прийомам навчання: запитання, бесіда, запитання, художнє слово, розповіді.

Використання окремих наочних прийомів: часткового та індивідуального показу репродукцій, художніх картин, дидактичних картин.

Особливості організації перегляд) та оцінювання сюжетно-тематичних малюнків.

Навчання декоративного малювання.

Особливості малювання орнаментів, значення декоративного малювання для розвитку естетичного сприймання, художнього смаку та художньо-творчих здібностей.

Ознайомлення з декоративно-прикладним мистецтвом на заняттях з декоративного малювання - основа навчання прийомів побудови візерунків, засіб художнього і національного виховання.

Мистецькі основи побудови орнаменту: мотиви, композиція, колір.

Завдання і зміст навчання декоративного малювання в різних вікових групах дитячого садка.

Виховання інтересу до декоративного малювання у дітей другої молодшої групи. Ознайомлення з творами декоративно-прикладного мистецтва, засвоєння техніки малювання декоративних елементів в середній групі, прямих ліній, мазків в різних напрямках, крапок, кружечків, кілець восьмилепесткової квітки. Навчання різноманітного розташування візерунка, побудова простих відкритих композицій на прямокутнику та формах площинних предметів, обмежених на смужці, замкнених - на квадраті, колі, силуетних формах. Практичне ознайомлення з простим ритмом, симетрією. Підбір кольорових сполучень візерунків за контрастами і гармонією.

Тематика декоративних малюнків: прикрашення, рушничка, доріжки, закладки, серветки, скатертини, хустки, килимка, фартушка, сукні кухлика та інші.

Розвиток естетичного сприймання творю декоративно-прикладного мистецтва (українська вишивка, народна іграшка, Васильківська та опішнянська кераміка, художнє ткацтво та килимарство).

Засвоєння способів малювання, нових елементів візерунка (тонких, прямих, хвилястих, ламаних ліній кінцем пензля, мазків різної величини, подвійних і потрійних мазків, більш складних квітів і листків з цих мазків, крапок, кружечків, кілець). Оволодіння технікою, накладання одних елементів на інші.

Створення більш складних симетричних відкритих обмежених і замкнених композицій на різноманітних формах (нових, шестикутника, розетка) та площинних силуетах предметів за мотивами народного і сучасного прикладного мистецтва, формування свідомого.

Розширення кольорової гами візерунків за рахунок введення більшої кількості відтінків, закріплення уміння підбирати колір за контрастом

гармонією, формування початкових знань про поєднання кольорів і візерунка за традицією (характерні кольорові сполучення української вишивки, ткацтва, писанки, кераміки).

Поступове ускладнення тематики візерунків: килимки, орнаменти для шпалер (відкриті композиції), вишиті рушники скатертини, обмежені композиції, серветки, кришки коробочок, тарілочки, куманці, кухлики, глечики, вази, керамічні іграшки (замкнені композиції).

Заохочення проявів самостійності, творчості в декоративному малюванні.

Розвиток інтересу до самостійного розглядання виробів декоративно-прикладного мистецтва, аналізу їх візерунків, виділення їх, мотивів, композицій, кольорів, прийомів та техніки, зображення. Розвиток естетичного сприймання та оцінок орнаментів, розуміння їх доцільності, естетичної виразності, знання найбільш відомих, осередків традиційних народних промислів України, їх видатних, майстрів. Пробудження інтересу до національного мистецтва (вишивка, килимарства і ткацтва, декоративного розпису, писанкарства, кераміки, народної іграшки).

Навчання прийомів створення різних типів, декоративних симетричних і асиметричних композицій на знайомих нових формах (ромба, трикутника, овалу).

Колективне виконання декоративних композицій (панно, фризів) для оформлення групи, залу, майданчика.

Вільне володіння знайомими технічними прийомами, декоративного малювання, навчання техніки виконання вільних мазків однією та кількома фарбами. Знання закономірностей поєднання у візерунках великих та дрібних елементів.

Орієнтовна тематика занять з декоративного малювання, побудованих за принципом циклів, присвячених певним видам українського декоративного мистецтва (прикрашання посуду за мотивами розпису на ошмянській та косівській кераміці, складення візерунків для вишивок різною технікою, декорування геометричних та площинних форм за мотивами українського декоративного розпису, писанкарства, художнього ткацтва і килимарства).

Організація і обладнання занять з декоративного малювання в різних вікових групах.

Методика проведення занять з декоративного малювання.

Організація сприймання предметів декоративно-прикладного мистецтва, вивчення особливостей їх орнаментів. Значення різних видів зразків, декоративних малюнків в навчанні способів декоративного малювання (дидактичних, стильових, варіативних), Наочно-дійовий показ прийомів створення візерунка, пояснення способів зображення, розташування, підбір кольорів. Роль спеціальних вправ в удосконаленні техніки зображення складних мотивів в підготовчій групі. Рать художнього слова, ігрових прийомів, музики, прийомів індивідуального керівництва в навчанні декоративного малювання:

Особливості організації розглядання, аналізу та оцінки візерунку дітей різних вікових груп

Навчання предметного ліплення.

Ознайомлення з мистецтвом скульптури - основа для навчання ліплення в

дитячому садку. Риси схожості і відмінності дитячого ліплення і скульптури.

Значення. ліплення для всебічного розвитку дошкільників: сенсорного, розумового, фізичного і естетичного.

Предметне ліплення, як вид образотворчої діяльності в якому за допомогою м'яких зображувальних матеріалів передається форма предметів в трьох її вимірах (висота, ширина, товщина). Види предметного ліплення: за уявленням, за уявою, задумом, по пам'яті, з натури. За способами зображення: конструктивне, пластичне, комбіноване.

Завдання і зміст навчання предметного ліплення в різних вікових групах.

Формування інтересу до процесу ліплення в молодших групах, знайомство з матеріалами, особливості пластичних форм, створюваних дітьми молодших груп за формою, будовою, пропорціями,

Розвиток технічних навичок, пов'язаних з обробкою шматка глини долонями: розкочування, змочування, розмашування. Виконання нескладних дій пальцями: згинання кільцем, згортання, заціпування, витягування, поділ глини на пропорційні глодини. З'єднання частин за допомогою прикладання-притискання.

Розвиток відчуття величини, дрібної мускулатури рук, координації. .
Тема: цукерки, бурульки, стовпчики для парканчика, олівці, вишні; яблука, кульки, печиво, вареники, снігових, брязкальце, неваляйка пташка та інші.

Особливості пластичної форми створюваної п'ятилітніми дітьми. Формування стійкого інтересу до занять ліпленням та зацікавлення якісними результатами роботи, Навчання зображення найпростіших предметів з використанням нових форм, орієнтація на геометричні еталони. Більш точна передача пропорцій, розташування частин.

Закріплення знайомих і навчання. нових, технічних прийомів ліплення., загострення і закруглення країв форми, вдавлювання в різні форми, загинання країв сплющеної форми, згладжування поверхні виробу, (виконання нескладних дій стекою, з'єднання, притискання промазуванням частин).

Теми: морква, огірок, буряк, груша, яблуко, гриби, зайчик, їжачок, рибка, поросятко, дівчинка в довгій шубці, мисочки, тарілочки, чашки, корзинка і інші. Ліплення за задумом дітей.

Особливості пластичної форми, створюваної дітьми шостого року життя. Зображення предметів складнішої будови з більш точною передачею особливостей форми, відхилень від геометричних еталонів, відносної величини, пропорцій, розташування частин, характерних деталей, нескладних рухів. Формування інтересу до створення виразних образів в ліпці. Навчання нових способів зображення (конструктивний, пластичний, комбінований, стрічковий в ліпці посуду) і технічних прийомів роботи стекою (розрізання, міцне скріплення, нанесення рельєфів).

Теми: народні керамічні іграшки та посуд, ведмедик, качка, гуска, плавник, кіт, собака, білка, лисичка, дівчинка, хлопчик, Дід Мороз, Снігуронька..

Особливості пластичної форми, створюваної дітьми сьомого року життя. Навчання ліплення з натури з передачею характерного "і індивідуального предметів, рис схожості та відмінності в групах однорідних предметів (овочі,

фрукти, гриби, птахи, тварини). Ліплення предметів в динаміці, передача змінних форм в зв'язку з рухом, більш точного розташування частин. Більш високі вимоги до якості ліплення (точність передачі форми будови, пропорцій, міцне з'єднання, стійке положення, естетика оформлення) надання переваги пластичному способу ліплення, ознайомлення з новими способами ліплення посуду: кільцеве наліплювання, виймання глини. Розвиток точності окоміру, рухів рук, почуття пластики, пропорцій, спостережливості, самостійності, творчості.

Теми; овочі; фрукти, гриби, народні іграшки з натури, образи птахів. тварин, людини з скульптурою малих форм та уявленнями. Ліплення казкових, фантастичних образів за уявою.

Обладнання занять з ліплення в різних вікових групах.

Особливості методики проведення занять з предметного;ліплення в різних вікових групах. Організація обстеження предметів, іграшок, скульптури малих форм, предметів декоративно-прикладного мистецтва з орієнтацією на ті властивості, які передаються в ліпленні. Організація дидактичних ігор з метою вивчення особливостей, форм предметів. Показ способів і прийомів ліплення з опорою на досвід дітей, Роль словесних прийомів (пояснень, запитань, бесід, художнього слова) навчання ліпленню дітей різних вікових груп. Ігрові ситуації та ігри-вправи в навчанні дітей ліпленню.

Особливості організації перегляду, аналізу та оцінювання дитячих робіт з ліплення в різних вікових групах.

Навчання сюжетно-тематичного ліплення.

Особливість зображення теми або сюжету в ліпці: видумування композицій з 2-3 предметів, передача взаємодії між ними, рухів, пропорційних співвідношень, цікаве розташування на підставці.

Здатність дітей п'ятого року життя розуміти взаємозв'язок і взаємодію між предметами як передумова для навчання сюжетно-тематичного ліплення.

Завдання та зміст навчання сюжетно-тематичного ліплення в середніх та старшій групах.

Особливості формування сюжетно-тематичного ліплення в середній групі. Характер спільної роботи вихователя з дітьми, ініціатива вихователя в плані вибору теми, головного героя, розташування.

Об'єднання окремих, виліплених дітьми предметів в спільній композиції. Теми: курка з курчатами, каяка, з каченятами, Федорине горе, кумедні звірята.

Зростання самостійності дітей старшої групи в створенні сюжетно-тематичної композиції за рахунок збагачення зорових уявлень про образи предметів, володіння навичками ліплення. Навчання ліплення композицій з 2-3 предметів на тему запропоновану вихователем. Передача взаємозв'язку між ними і відповідне розташування на. підставці, співвідношень за величиною та нескладних рухів.

Ліплення композицій з однорідних предметів, прийоми і форми повторюються (кішка з кошенятами, собака з цуценятами, кізка з козенятами). Виконання композицій, які об'єднують один складний за формою і будовою предмет, а інші прості (по казці «Колобок», «Солом'яний бичок», хлопчик ліпить сніговика, дівчинка годує домашню птицю).

Більш самостійний і творчий характер сюжетно-тематичного ліплення в підготовчій групі. Самостійність вибору сюжету на запропоновану тему, об'єднання в ньому 3 і більше предметів, передача їх взаємодії, Динаміки, цікаве розташування. Колективна ліпка сюжетів.

Теми: як ми танцювали на святі, на катку, зимові розваги, зоопарк, «Рукавичка», «Ріпка» та інші.

Організація та методика проведення занять з сюжетно-тематичного ліплення. Їх зв'язок з умінями і навичками, отриманими в предметному ліпленні. Використання різноманітного наочного матеріалу: композицій, складених з іграшок, скульптурні групки в малій декоративній пластиці, сюжетні картки. Частковий показ способів дії: бесіда, запитання, поради, заохочення.

Особливості підготовки, організації і методики проведення занять з колективного сюжетно-тематичного ліплення. Оцінка якості М робіт та характеру діяльності і підгрупи при виконанні теми.

Навчання декоративного ліплення.

Розширення діапазону естетичного пізнання скульптури, технічних умінь і навичок в галузі навчання дітей ліплення за рахунок введення декоративного ліплення.

Ліпний декор як засіб посилення естетичної виразності виліплених предметів шляхом нанесення на їх поверхню рельєфних зображень, що за характером відповідають конструкції, формі і пропорціям основного образу.

Види рельєфних зображень: барельєф, горельєф, контррельєф, техніка їх виконання. Діапазон застосування ліпного, декору: архітектура, монументальна декоративна скульптура, скульптура малих :форм, предмети декоративно-прикладного мистецтва.

Особливості сприймання і розуміння ліпного декору дітьми дошкільного віку, ранній інтерес до ліпного прикрашання предметів. Розвиток дрібних м'язів рук, витонченості, точності координації рухів, гарного зорового контролю за діяльністю рук, а також посидючості і настирливості - важливі передумови навчання декоративного ліплення.

Види декоративного ліплення в дитячому садку.

Декоративне оформлення виділених іграшок та предметів; виготовлені декоративних пластин та прикрас.

Підготовча робота до декоративного ліплення в другій молодшій та середній групах: наліплювання невеликих деталей та елементів декору на поверхню виробу, нанесення неглибоких рельєфів за допомогою стеки.

Завдання, зміст і методика навчання декоративного, ліплення в старшій та підготовчих групах. Оволодіння різноманітними техніками декоративного ліплення: оборка, наліплювання, «гравірування», -наліплювання з наступною деталізацією вдавлювання, зрізання частини тла, «виймання» частини зображення з поверхні тла для отримання барельєфу та контррельєфу.

Теми: декоративні керамічні тарілки, панно, фігурний посуд, глечики, барильця, казкові образи: декоративні пластини та прикраси (намисто, колони, підвіски, брошки).

Методика навчання декоративного ліплення. Організація зорового та

дотикового обстеження різних видів ліпного декору. Демонстрування прийомів гравірованого декору за допомогою стеки та. штампів, наліплювання елементів декору.

Особливість підготовки проведення занять з ліплення, декоративних пластин і прикрас: попереднє виконання начерків майбутніх робіт на папері, виконання рельєфу згладжування, вирівнювання і надання охайності і естетичної виразності.

Методика навчання аплікації в дитячому садку.

Аплікація як вид декоративно-прикладного мистецтва і образотворчої діяльності, її своєрідність, естетичні якості.

Історія виникнення і розвитку аплікації. Різноманітність технік, широка сфера практичного застосування. Українські витинанки - самобутній вид аплікації, їх види та практичні застосування.

Завдання і зміст навчання аплікацій в різних вікових групах. Виховання у дітей третього року життя інтересу до аплікації як виду образотворчої діяльності. Засвоєння початкових знань про форми, величину, будову, колір предметів. Складання на фланелеграфі зображень нескладних предметів і композицій.

Теми: сонечко, курчатко, ялинка, зайчик, ведмедик, красиве намисто

Формування знань дітей четвертого року життя про форму, будову, величину, колір предметів, Розвиток відчуття форми, кольору і ритму, симетрії, композиції, просторові орієнтації на аркуші паперу.

Складання нескладних предметних зображень з частин однакових за формою і різних за величиною.

Навчання техніки послідовного наклеювання.

Розвиток стійкого інтересу до занять аплікацією, зацікавлення в якісному виконанні зображень в середній групі. Удосконалення техніки та охайності наклеювання. Засвоєння правил користування ножицями та послідовності вирізання по прямій, косій та округлій лінії. Складання та наклеювання з вирізаних .форм предметних та декоративних зображень.

Формування інтересу до створення виразних образів ; в аплікації, розвиток естетичних почуттів, творчої самостійності дітей шостого року життя. Поглиблення знань про різноманітність форм, будови, пропорцій та колір предметів. Поглиблене засвоєння просторових орієнтацій.

Удосконалення попередньо набутих умінь і навичок, виконання аплікації. Навчання більш складних і раціональних прийомів вирізання симетричного з паперу, складеного навпіл. Навчання виконання окремих тем технікою обривання паперу для надання більшої виразності образів. Виконання аплікацій предметного, сюжетно-пейзажного і декоративного характеру. Навчання умінню красиво підбирати кольори, відтінки в аплікації, прагнути до їх реальності, підкреслення характеру образів кольорами.

Удосконалювати знання правил і прийомів предметної композиції (правильний вибір формату аркуша, його відповідного положення, вдалість вибору масштабу зображення); декоративної (ритм, симетрія, чергування).

Початкове ознайомлення з правилами і прийомами сюжетної композиції (відповідність формату і положення аркуша особливостям зображуваного

змісту, виділення головного центру, цілісність композиції, прийоми підсилення враження статичності і динаміки).

Формування інтересу до творчого і самостійного втілення задуму в реалістичних і стилізованих виразних зображеннях. Розвиток здібностей до більш точної зорової оцінки зовнішніх ознак предметів, (форми, будови, пропорції) і елементів, що використовуються в національних візерунках.

Навчання вільного розуміння законів просторової орієнтації на аркуші паперу і в формах, з яких виконується аплікація.

Закріплення відомих і навчання нових технік вирізання з паперу: ускладненого за контурами і способом симетричного, (складання паперу, в 4-6-8 разів); засвоєння техніки силуетного вирізання.

Послідове ускладнення змісту з урахуванням техніки володіння ножицями, композицією, кольором. Виконання зображень, предметного, декоративного і сюжетного пейзажного змісту індивідуального і колективного.

Організація, обладнання, і методика проведення занять з аплікації в різних вікових групах.

Розглядання і аналіз натури, іграшок, картинок, предметів декоративного мистецтва. Особливості використання показу способів виконань зображень в різних групах. Активізація знань та емоцій дітей за допомогою словесних та ігрових прийомів.

Індивідуальна робота та її спрямованість в роботі з дітьми різного віку, при різних способах виконання завдань. Аналіз дитячих робіт. Навчання бачити в аплікації вдале кольорове рішення, виразність і різноманітність форм, чіткість і точність їх контурів, індивідуальність форм, роль вигадки, фантазії, охайності.

Методика навчання конструювання в дитячому садку.

Своєрідність конструювання, його зв'язок з грою. Значення конструювання для всебічного розвитку: спостережливості, просторових уявлень, знань властивостей просторових фігур, деталей конструкторів, величин, напрямків, формування кмітливості, розвиток мислення, технічних інтересів.

Моральне виховання - формування гуманних мотивів конструктивної діяльності, розвиток волевих рис характеру: наполегливості, витримки, організованості, працьовитості.

Естетичне виховання - формування уявлень про архітектуру, ритм, симетрію, пропорційність архітектурних форм. Дотримання цих якостей в будівлях дітей, Художнє оформлення виробів з природного, викидного і штучного матеріалів.

Фізичне виховання - розвиток координації і точності рухів, дрібної мускулатури, окоміру.

Види конструювання в дитячому садку.

За матеріалом: з будівельного матеріалу, спеціальних конструкцій (дерев'яних, металевих, пластмасових), природного, штучного матеріалів, паперу та картону.

Види занять за способами створення будівель: за зразком, умовами, на тему, запропоновану вихователем, за задумами дітей.

Завдання і зміст навчання конструювання з будівельного матеріалу та

спеціальних конструкторів в різних вікових групах. Збагачення зорових уявлень дітей про об'єкти різних конструкцій, вміння встановлювати залежність конструкцій будівлі від її практичного призначення. Передача в конструкції загальних і окремих характерних ознак споруди.

Ознайомлення з властивостями деталей будівельного матеріалу і їх конструктивними можливостями. Розвиток умінь свідомо добирати деталі до споруди.

Ускладнення технічних умінь і навичок виконання конструкцій,

Завдання і зміст навчання конструювання з паперу і напівкартону в середній і старшій групах.

Послідовне удосконалення техніки згортання паперу для виготовлення іграшок-саморобок. Виготовлення іграшок з конусів і циліндрів, з рухомими деталями. Прийоми художнього оформлення паперових іграшок. Тематика виробів.

Завдання і зміст навчання конструювання з природного викидного та інших матеріалів. Розвиток умінь бачити в формах природного чи викидного матеріалів схожість з предметами навколишнього. Знайомство з виразними властивостями різних матеріалів та прийомами їх підбору для створення образу. Розвиток уяви, творчості, самостійності, ініціативи Формування технічних умінь в роботі з різними матеріалами.

Особливості обладнання та організації занять. з конструювання в різних вікових групах.

Використання різноманітних методів та прийомів навчання на заняттях: спостереження оточуючих об'єктів, розглядання малюнків, фото, креслень, зразків, різні види показу з. поясненням способу дій, організація дій.

Планування освітньо-виховної роботи з образотворчого мистецтва в дошкільному закладі.

Значення планування для цілеспрямованого формування образотворчих умінь і навичок, забезпечення системи в роботі.

Провідні принципи планування роботи з образотворчої діяльності: неухильне виконання всіх розділів програми (навчання зображення предметів, сюжету, візерунків, ознайомлення з творами образотворчого мистецтва та різними техніками роботи): врахування сезонності та вражень від оточуючого життя; врахування принципів дидактики (доступності, поступовості, повторності) для формування образотворчих умінь і навичок; взаємозв'язок різних видів образотворчої діяльності; зв'язок іншими розділами програми.

Перспективне та календарне планування. Аналіз і облік роботи з образотворчого мистецтва - основа неформального, зацікавленого підходу до організації навчання.

Організація зберігання дитячих робіт з образотворчої діяльності: фронтальне збереження робіт за певними темами занять: вибіркова форма збереження окремих робіт і саморобок; індивідуальні папки дитини; оформлення альбомів; організація виставок.

Зміст роботи завідуючої, вихователя, методиста, інспектора і методиста управлінь освіти з організації і керівництва образотворчою діяльністю дітей.

Створення в дошкільному закладі умов для успішного виконання завдань з усіх розділів програми з, образотворчого мистецтва.

Завдання, зміст і форми - організації методичної; роботи з образотворчого мистецтва в дитячому садку: підвищення естетичної культури вихователів; надання їм, повсякденної методичної допомоги: організація обміну передовим досвідом роботи; узагальнення, розповсюдження, впровадження кращого досвіду; розгляд питань естетичного виховання і організації образотворчої діяльності на нарадах, семінарах-практикумах, семінарах, групових консультаціях і т.д.

Роль методичного кабінету дитячого садка в підвищенні ділової кваліфікації вихователів, зміст методичних матеріалів, їх розташування в кабінеті (література, матеріали з досвіду роботи, натура, іграшки, наочні посібники, твори образотворчого мистецтва, технічні засоби навчання, спеціальний стенд з образотворчого мистецтва, виставка дитячих робіт, тощо).

Зміст і організація роботи обласного, міського і районного методичних кабінетів.

Робота методичних об'єднань, форми роботи з досвідченими вихователями і початківцями. Індивідуальні і групові консультації. Вивчення, узагальнення передового педагогічного досвіду, впровадження його в практику. Тематичні виставки дитячих: робіт з образотворчого мистецтва.

Висвітлення передового досвіду в періодичних виданнях.

Інспектування дитячого садка з розділу «Образотворче мистецтво».

Завдання тематичної перевірки. Форми і методи перевірки. Збір, аналіз, узагальнення і оформлення акту тематичної перевірки. Поєднання контролю з дієвою допомогою педагогічним колективам.

РОЗДІЛ V. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Інспектування роботи ЗДО з розділу «Ознайомлення дітей з природою».

Керівництво методичною роботою щодо ознайомлення дітей з природою в дитячому садку. Відображення завдань і змісту роботи в річному та місячному планах завідувача, методиста дошкільного закладу.

Основні напрями керівництва роботою щодо ознайомлення дітей з природою. Створення матеріальних умов, що забезпечують успішну роботу з дітьми: організація земельної ділянки дошкільного закладу, допомога вихователю у створенні кутка природи, підбір різних видів наочності, настільно-друкованих ігор, забезпечення використання вихователями технічних засобів навчання; надання методичної допомоги вихователям у проведенні роботи з дітьми; допомога в плануванні роботи, у вивченні психолого-педагогічної та методичної літератури, перегляд і аналіз різних форм роботи з дітьми, допомога вихователям в аналізі й оцінці результатів проведеної роботи; моніторинг екологічної освіти дошкільників.

Підвищення біологічних знань і практичних умінь вихователів: проведення консультацій, організація екскурсій, створення бібліотеки довідкової та методичної літератури з питань ознайомлення дітей з природою. Залучення батьків до організації і проведення роботи щодо ознайомлення дітей

з природою, екологічного виховання.

Організація і зміст роботи методичного кабінету (районного, міського, обласного) з питань ознайомлення дітей з природою. Підбір методичного та біологічного матеріалу. Вивчення, розповсюдження кращого досвіду вихователів і завідуючих. Впровадження наукових досліджень та інновацій у практику роботи дитячих закладів. Підвищення природознавчих знань, практичних умінь вихователів, методистів. Інспектування дитячих установ з розділу «Ознайомлення дітей з природою». Зміст і методика тематичних обстежень. Методи інспектування.

Планування й облік роботи з ознайомлення дітей з природою.

Поняття планування та принципи. Значення планування й основні принципи планування роботи щодо ознайомлення дітей з природою.

Планування системи занять на сезон. Поступове ускладнення матеріалу. Відбір методів проведення занять, що забезпечують засвоєння системи знань, формування розумової активності та пізнавального інтересу, навичок і умінь. Встановлення зв'язків занять з природи із заняттями з інших розділів роботи з дітьми (комплексні заняття). Врахування місцевих умов.

Планування повсякденної роботи щодо ознайомлення дітей з природою. Відбір змісту, методів і прийомів роботи. Встановлення зв'язку при плануванні системи занять з роботою в повсякденному житті.

Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою, її зміст. Форми ведення плану та обліку педагогічного процесу: перспективний, календарний план, розгорнутий. Значення обліку роботи в забезпеченні результативності навчально-виховного процесу. Планування та облік роботи вихователем. Керівництво завідуючого та методиста роботою з ознайомлення дітей з природою.

Особливості організації екскурсій в природу з дітьми дошкільного віку.

Екскурсія як особливий вид занять. Місце екскурсій в системі роботи щодо ознайомлення дітей з природою в умовах дитячого садка та сім'ї. Зміст екскурсій, їх тематика. Структура екскурсій.

Методика проведення екскурсій. Підготовка вихователя до екскурсії. Методика проведення екскурсій. Підготовка вихователя до екскурсії. Визначення програмових завдань, місця, маршруту екскурсії, підбір обладнання для збору і розміщення природного матеріалу. Підготовка дітей до екскурсії. Поєднання різноманітних методів і прийомів роботи з дітьми в ході екскурсії. Організація діяльності дітей на екскурсії: пізнавальної, ігрової, трудової.

РОЗДІЛ VI. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РІДНОЇ МОВИ ДІТЕЙ

Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики

Методологічні засади дошкільної лінгводидактики. Мова як суспільне явище. Природничі засади лінгводидактики. Психологічні основи методики розвитку мови. Лінгвістичні основи дошкільної лінгводидактики. Педагогіка як

база лінгводидактики.

Фундаментальні поняття дошкільної лінгводидактики. Закономірності засвоєння мови. Принципи навчання дітей рідної мови. Розвиваючий потенціал мовленнєвого середовища. Засоби навчання мови.

Становлення і розвиток дошкільної лінгводидактики. Концепція мовної освіти С.Ф. Русової. Вчення К.Д.Ушинського про рідну мову. Лінгводидактичні погляди В.О.Сухомилинського. Витоки дошкільної лінгводидактики у працях зарубіжних учених, Росії. Сучасні дослідження з проблем дошкільної лінгводидактики.

Розвиток мовленнєвого спілкування у дітей дошкільного віку. Сутність мовленнєвого спілкування. Спілкування як специфічний вид дитячої діяльності. Розвиток спілкування на різних вікових етапах дошкільного дитинства (форми спілкування). Взаємозв'язки між розвитком форм спілкування і мовленням. Культура мовленнєвого спілкування, мовленнєвий етикет. Комунікативна компетенція вступників дошкільного навчального закладу.

Професійне мовленнєве спілкування вихователя як фактор розвитку комунікативно-мовленнєвої сфери дітей. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей

Завдання дошкільних навчальних закладів з розвитку мовлення. Базисний компонент мовленнєвого розвитку дітей. Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення в програмах виховання дітей дошкільного віку.

Засоби реалізації завдань з розвитку мовлення дітей. Мовлення вихователя як засіб розвитку мовлення дітей.

Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Розвиток мовлення дітей у повсякденному житті.

Методи й прийоми розвитку та навчання рідної мови в дошкільному навчальному закладі.

Основні напрямки розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови

Становлення і розвиток мовлення дітей раннього віку. Становлення мови дітей першого року життя. Зміст та завдання розвитку мовлення. Шляхи розвитку мовлення дітей першої групи раннього віку. Методика проведення ігор занять з розвитку мовлення.

Характеристика мовлення дітей другого року життя. Зміст і завдання розвитку мовлення. Методика проведення занять з дітьми другого року життя.

Характеристика мовлення дітей третього року життя. Зміст і завдання розвитку мовлення. Методика розвитку мовлення дітей третього року життя.

Методика розвитку зв'язного мовлення

Поняття зв'язного мовлення. Типи (види) зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне). Ситуативне й контекстне мовлення. Функції (комунікативна, гносеологічна, естетична, волюнтативна) та форми мовлення (гукання, гулення, трелі, белькотання, перші слова, слова-речення; діалог, монолог, повідомлення, розповідь, опис, міркування, пояснення, інструкція; внутрішнє мовлення; ситуативне і контекстне мовлення).

Становлення мовленнєвих функцій і мовленнєвих форм у процесі розвитку мовлення дитини (А.К.Маркова, Л.С.Виготський).

Методика розвитку діалогічного мовлення

Завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі. Розмова вихователя з дітьми – метод розвитку діалогічного мовлення. Вимоги до організації розмов, їх тематика й зміст у кожній віковій групі. Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення. Методика проведення бесіди: підготовка вихователя й дітей до бесіди, добір наочного, дидактичного, ілюстративного матеріалу та ТЗН до бесіди. Структура бесіди.

Методика навчання дітей монологічного мовлення (розповідання)

Зміст і завдання навчання дітей монологічного мовлення.

Види розповідей, їх класифікація, послідовність введення різних видів розповідей, їх місце на заняттях з розвитку мовлення.

Види розповідей за основою (наочна, словесна), за змістом (фактичні, творчі), за формою (описові, сюжетні). Описові розповіді (фактичні, вигадані). Різновиди описових розповідей (порівняльні, пояснювальні: розповідь-повідомлення, розповідь-міркування, розповідь-доведення).

Навчання творчого розповідання. Роль чуттєвого досвіду, розвиток самостійності й творчої уяви в ході розповідей. Навчання дітей розповідання за дидактичними картинками. Методика навчання описових розповідей за картиною.

Навчання дітей розповідання за іграшками. Види розповідей. Описові розповіді, їх структура й прийоми навчання. Сюжетні розповіді за однією іграшкою та набором іграшок (за ігровою сюжетною обстановкою). Добір іграшок, вимоги до них.

Види й тематика розповідей: складання розповіді за опорними словами, продовження початку розповіді чи казки вихователя, складання початку до кінцівки розповіді чи казки вихователя, складання творчої розповіді на тему, розповіді про смішний епізод, про одного героя, розповіді-мініатюри, самостійне складання казок, небувальщин, складання розповідей, аналогічних прочитаним.

Характеристика методичних прийомів навчання дітей творчого розповідання. Методика розвитку креативного мовлення у дітей.

Методика художнього читання й розповідання дітям

Значення художньої літератури для виховання дітей. Особливості сприймання дітьми художніх творів. Слухання – складний процес перцептивної діяльності дитини. Активний характер сприймання. Дослідження О.В.Запорожця, Н.С.Карпінської про особливості сприймання дітьми художніх творів.

Завдання і зміст роботи дитячого садка по ознайомленню дітей з художньою літературою Джерела і жанри художнього читання. Принципи добору літературних творів для читання й розповідання дітям. Методика читання художніх творів на занятті. Види бесід після художнього читання.

Методика ознайомлення з поетичним твором. Значення поезії у виховання дітей. Особливості сприймання й запам'ятовування дітьми віршів. Добір віршів, вимоги до них. Методика проведення занять ознайомлення з поетичним твором у різних вікових групах, їх структура. Специфіка використання педагогом поетичних творів в повсякденній роботі з дітьми різного віку.

Методика формування граматичної правильності мови

Загальне поняття про граматичну будову мови. Значення засвоєння граматичної будови мови для мовного розвитку дітей та підготовки їх до школи.

Становлення граматичної будови мови у дітей. Пасивне та активне засвоєння. О.М.Гвоздєв про періоди становлення граматичної будови мови. Особливості засвоєння дітьми речень, оволодіння флексіями, узгодженням і керуванням. Типові помилки у мовленні дітей та їх причини, дитяче словотворення та його характеристика, дослідження проблеми дитячого словотворення. Завдання й зміст формування граматичної правильності мови в дитячому садку. Умови необхідні для засвоєння норм граматики. Шляхи формування граматичної правильності мови: перевірка дитячого мовлення та попередження помилок, наявність правильного зразка для наслідування, виправлення допущених помилок, розвиток слухової уваги, спільна робота дитячого садка і сім'ї.

Методи формування граматичної правильності мови: дидактичні ігри та вправи; розповіді з використанням слова, в якому діти допускають помилки; розглядання картин; переказування оповідань; читання віршів; складання дітьми розповідей на групу слів, на тему запропоновану вихователем.

Спеціальні заняття на формування граматичної правильності мови, методика їх проведення. Формування граматичної правильності мови в повсякденному житті та на заняттях з інших розділів програми.

Методика виховання звукової культури мови

Поняття звукової культури мови: фонетична й орфоепічна правильність мови, дикція, мовне дихання, фонематичний і мовний слух, темп мови, сила голосу, інтонаційна виразність мови. Характеристика компонентів звукової культури мови. Передумови виховання звукової культури мови в дитячому садку: розвитку слухового і мовно-рухового аналізаторів, фонематичного слуху, гігієни нервової системи, охорона органів слуху, мови, носоглотки; правильна мова оточуючих, активна мовна практика, наявність дидактичного матеріалу, спільна робота дитячого садка і сім'ї.

Особливості звуковимови дітей різних вікових груп.

Завдання і зміст виховання звукової культури мови. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей.

Система роботи щодо виховання звукової культури мови через використання провідних методів та прийомів: дидактичні ігри, дидактичні вправи, розповіді із звуконаслідуванням, хороводні рухливі ігри, читання оповідань, віршів, промовляння чистомовок, скоромовок, лічилок, розглядання картин, настільно-друковані ігри.

Види занять, їх структура, обладнання наочним і дидактичним матеріалом. Методика їх проведення в різних вікових групах. Виховання звукової культури мови в повсякденному житті та інших заняттях.

Спільна робота дошкільного закладу і сім'ї з розвитку мовлення дітей

Роль сім'ї в розвитку мовлення дітей. Єдність вимог дошкільного навчального закладу й сім'ї до культури дитячого мовлення. Форми й зміст роботи з сім'єю.

Наступність і перспективність з навчання рідної мови в дошкільних навчальних закладах та першому класі школи

Форми і методи забезпечення наступності. Мовленнєва готовність дітей до школи. Формування оцінно-контрольних дій у навчально-мовленнєвій діяльності дітей старшого дошкільного віку. Підготовка дітей до навчання грамоти.

Педагогічний менеджмент в організації навчально-мовленнєвої діяльності в дошкільному закладі освіти

Сутність і завдання педагогічного менеджменту в організації навчально-мовленнєвої діяльності в дошкільному закладі освіти.

Роль методиста і завідуючої в організації роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі. Форми роботи методиста і завідуючої. Шляхи підвищення кваліфікації вихователя. Відкриті заняття і режимні моменти з розвитку мовлення, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мовлення. Творчі групи.

Планування і облік роботи з розвитку мовлення в календарному, річному і місячних планах. Педагогічний контроль і методична допомога методиста і завідуючої з розвитку мовлення. Обладнання педагогічного кабінету з розвитку мовлення. Схема контролю, методичні розробки, анотації. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду роботи вихователя з розвитку мовлення. Тематичні облікові щоденники.

Питання методики навчання дітей рідної мови у роботі методичних кабінетів відділів освіти. Форми роботи, їх характеристика. Робота з активом.

РОЗДІЛ VII. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Розвиток математичних знань в молодшій групі.

Формування елементарних математичних уявлень у дітей 4-го року життя (II молодша група)

Аналіз програмних завдань. Особливості сприймання дітьми II молодшої групи кількості предметів, формування розуміння кількісних відношень: один і багато, рівності і нерівності. Методичні прийоми роботи.

Формування уявлень про величину предметів.

Особливості сприймання величини предметів дітьми 4-го року життя. Аналіз програмних завдань. Розрізнення, порівняння, оцінка величини предметів дітьми II молодшої групи. Методичні прийоми навчання дітей способам обстеження предметів: виділення довжини, ширини, висоти, товщини та порівняння предметів за величиною способом накладання, прикладання, приставлення, словесне позначення.

Дидактичні ігри і вправи формування уявлень про геометричні фігури

Особливості сприймання форми предметів дітьми II молодшої групи. Аналіз програмних завдань, методичні прийоми ознайомлення дітей з геометричними фігурами. Дидактичні ігри і вправи.

Розвиток просторових орієнтувань

Генезис просторових орієнтувань у дітей. Засвоєння парних напрямків. Програмні завдання. Прийоми закріплення орієнтування на собі, розрізнення правої і лівої частини тіла. Засвоєння дитиною основних просторових напрямків.

Розвиток орієнтування в часі

Особливості розрізнення дітьми молодшого дошкільного віку частин доби, необхідність точного словесного позначення їх. Програмні завдання. Методичні прийоми навчання дітей розрізненню частин доби: бесіда, робота з картинками, словесні дидактичні ігри.

Особливості організації роботи з формування елементарних математичних уявлень у дітей II молодшої групи, використання різних форм в роботі з ними: колективні заняття, індивідуальні, по підгрупках, повсякденні навчальні ситуації, дидактичні ігри, народні ігри.

Особливості формування елементарних математичних уявлень у дітей в середній групі

Формування уявлень про число та навчання лічби

Етапи розвитку діяльності лічби. Аналіз програмних завдань. Методика ознайомлення з утворенням числа та навчання кількісної і порядкової лічби. Навчання лічби за участю різних аналізаторів. Формування розуміння незалежності результату лічби від якісних ознак, форми, величини предметів, їх розміщення у просторі. Методика ознайомлення з цифрами.

Формування уявлень про величину

Обґрунтування програмних завдань по дальшому розвитку уявлень про величину предметів. Навчання прийомів упорядкування предметів за величиною. Методичні прийоми роботи, які використовуються з метою

поглиблення і розширення знань про різні параметри величини предметів (довжину, ширину, висоту, товщину). Дидактичні ігри та вправи.

Формування уявлень про геометричні фігури

Використання геометричних фігур як еталонів в пізнанні форми предметів. Аналіз програмних завдань. Методичні прийоми, які використовуються з метою ознайомлення дітей з геометричними фігурами та геометричними тілами. Вправи та визначення форми предметів на заняттях з математики і в різних видах діяльності. Дидактичні ігри.

Розвиток орієнтування в просторі

Особливості засвоєння дітьми основних просторових напрямків в процесі пересування. Програмові завдання. Ускладнення прийомів орієнтування дітей "від себе", ігри і вправи, які сприяють збагаченню досвіду орієнтування в просторі при пересуванні.

Розвиток орієнтування в часі.

Особливості знань дітей про час і часові відношення. Обґрунтування програмових завдань з розвитку часових орієнтувань у дітей. Прийоми роботи по дальшому розширенню уявлень про частини доби і закріпленню навичок правильного вживання їх назв, встановлення їх послідовності. Ознайомлення з поняттями "доба", "сьогодні", "вчора", "завтра". Дидактичні ігри, які використовуються з метою закріплення знань про час. Специфіка організації роботи з математики: колективні заняття, моделювання навчальних ситуацій в різних видах діяльності, робота з підгрупою дітей. Використання методичних прийомів навчання в роботі з дітьми середньої групи. Комплексне вирішення основних програмових завдань. Планування роботи з дітьми. Діагностика математичного розвитку. Основні показники.

Розвиток математичних знань в старшій групі.

Формування уявлень про числа натурального ряду та навчання лічби

Обґрунтування програмових завдань. Прийоми утворення чисел. Засвоєння дітьми лічби і відлічування в межах 10. Розкриття зв'язків і відношень між числами натурального ряду, порядкове і кількісне значення числа. Ознайомлення із складом числа із одиниць в межах 5. Позначення чисел цифрами.

Формування уявлень про величину

Обґрунтування програмних завдань про величину предметів та навчання вимірюванню. Особливості діяльності дітей. Методика формування уявлень про величину предметів (упорядкування предметів за величиною, визначення величини предмета способом вимірювання умовною міркою, порівняння предметів за 2-ма, 3-ма параметрами величини, розвиток окоміру). Використання умовної міри в народній педагогіці.

Формування уявлень про геометричні фігури

Можливості дітей старшого дошкільного віку узагальнювати геометричні фігури, визначати форму окремих частин. Аналіз програмових завдань. Методичні прийоми закріплення знань дітей про геометричні фігури: знаходити за описом, за зразком, групування за ознакою форми незалежно від інших ознак, виділення основних елементів фігур і виділення відмінних ознак. Ігри і вправи на визначення форми предметів. Самостійне викладання контурів геометричних фігур із паличок і смужок паперу.

Розвиток орієнтування в просторі

Особливості орієнтування в просторі в старших дошкільників. Встановлення просторових відношень в розташуванні предметів. Аналіз програмових завдань з орієнтування в просторі в старшій групі. Навчання орієнтуванню в просторі в процесі активного пересування. Прийоми формування у дітей вміння розрізняти просторові відношення між предметами і правильно їх називати. Прийоми розвитку орієнтування на площині. Ігри і вправи.

Розвиток орієнтування в часі

Особливості засвоєння дітьми основних часових мір. Обґрунтування програмових завдань із ознайомлення з календарним часом. Методичні прийоми роботи, які використовуються з метою закріплення знань про послідовність частин доби. Формування поняття про добу як вихідну одиницю часу.

Ознайомлення з календарем як взаємозв'язаною системою мір часу. Методика організації роботи із ознайомлення дітей з календарем та формування вміння користуватися ним. Використання моделі календарного часу. Дидактичні ігри. Використання художньої літератури, творів народної творчості для закріплення знань про час.

Форми організації роботи з навчання елементарної математики в старшій групі дитячого садка: заняття, дидактичні ігри, сюжетно-дидактична гра, заняття з використанням життєвих ситуацій, заняття за сюжетом літературних творів.

Діагностика математичного розвитку. Основні показники.

Математичний розвиток дитини в сім'ї

Особливості математичного розвитку дитини в сім'ї. Створення умов для батьків з дітьми з метою формування математичних знань та використання їх в практичній діяльності.

Форми спільної роботи дитячого садка і сім'ї з питань математичного розвитку дошкільників.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор НДУ ім. М.Гоголя

_____доц. **Самойленко О.Г.**

«»

2020 р.

ЗАВДАННЯ

для проведення вступних іспитів

з теорії та методики дошкільного виховання

Галузь знань 01 Педагогічна освіта

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітній рівень «магістр»

На базі освітнього рівня «спеціаліст»

Денна та заочна форми навчання

В а р і а н т 1

1. Нормативно-правова база дошкільної освіти в Україні. Державна комплексна програма як основний нормативний документ, що регулює освітній процес у ЗДО.
2. Освітньо-розвивальне середовище в ЗДО: структурність та функціональні основи.
3. Види музичної діяльності дітей та форми організації музичного виховання у ЗДО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма "Освіта" /Україна ХХІ ст./. - К., 1993.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. — 1999.-№1;
3. Концепція дошкільного виховання в Україні. - К., 1993.
4. Малятко: програма виховання дітей дошкільного віку / Керівник авторськ. колективу Плохій З.П. - К., 2001.
5. Українське дошкілля. Програма виховання та навчання дітей в дошкільних закладах / Укл. Дідух О. В., Білан О. І. - Л., 1999.
6. Артемова Л.В., Янківська О.П. Дидактичні ігри і вправи в дитячому садку.-К., 1977.
7. Артемова Л.В. Колір, форма, величина, число. - К., 1997.
8. Богініч О.Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. - К., 2001.
9. Богуш А.М. Дошкільна педагогіка: Теорія і практика. - Запоріжжя: Просвіта, 2000.
10. Богуш А.М. Підготовка руки дитини до письма. - К., 1976.
11. Богуш А.М. Речевая підготовка дітей к школі. - К., 1984.
12. Богуш А.М. Мова ваших дітей. -К., 1989.
13. Борисова З.Н., Беленька Г.В., Машовець М.А., Кот Н.М. Виховання дошкільника в праці /За заг. ред. Борисової З.Н./ -К., 2002.
14. Бородич А.М. Методика розвитку речі дітей. - М., 1984.
15. Дидактические игры и упражнения по сенсорному воспитанию дошкольников / Под ред. Л.А. Венгера. - М., 1978.
16. Дидактичні ігри та заняття з дітьми раннього віку / За ред. Є.І. Радіної, М.Г. Попової. - К, 1978.
17. Дидактические игры и занятия с детьми раннего возраста / Под ред. С.Д.Новоселовой. - М., 1985.
18. Жильцова О.П. Виховання правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку.— К., 1971.

- 19.Журова Л.Е. Обучение грамоте в детском саду. - М., 1978.
- 20.Илларионова Ю.Г. Учите детей отгадывать загадки. - М. 1982.
- 21.Короткова З.П. Обучение детей дошкольного возраста рассказыванию. - М.,1962.
- 22.Максаков А.Й. Правильно ли говорит ваш ребенок? - М., 1982.
- 23.Максаков А.Й., Тумакова Г.А. Учите играя. - М., 1983.
- 24.Машовець М.А. Підготовка студентів до співпраці з батьками дітей дошкільного віку. - К., 2000.
- 25.Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А.М. Богуш. Н.П. Орланова, Н.І. Зеленко, В.К.Лихолєтова; за ред А.М. Богуш. - К.: Вища школа, 1992.
- 26.Методические рекомендации по подготовке к обучению грамоте детей 5 лет /Сост. Л.Е.Журова, Н.С. Варенцова й др. - К., 1987.
27. Методичні рекомендації щодо розвитку мови дітей раннього віку У поряд. А.М.Богуш, А.П. Іваненко. - К., 1987.
- 28.Развитие речи детей дошкольного возраста / Под ред. Ф.А. Сохина. - М.,1984.
- 29.Срезневский Й.Й Русское слово. - М., 1986.
30. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. // Вибр. твори: В 5-ти т. - К.,1977.- Т. 3.
31. Тихеева Е.И. Развитие речи детей. — М., 1981.
- 32.Фомичева М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения. - М.,1982.
33. Фролова А.Й. Игры-занятия с малышами. - К., 1987. 34.Швайко Г.С. Игры и игровые упражнения для развития речи. - М.. 1988.

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) : затв. наказом МОН молоді та спорту України № 615 від 22.05.2012 р. // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4-19. всего 1 : Ч.3.№2 (1).
2. [Богуш Алла Михайлівна](#). Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для студентів вищих навчальних закладів / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш ; МОН України. – К. : СЛОВО, 2008. – 408 с. – (372(075.3)) Б74 Екз. всього: 50 : фб (1), ав (1), НМК ф-т ПСР (3), Ч.3.№2 (15), аб (30)
3. [Веретенникова С. А.](#) Ознакомление дошкольников с природой : учебник для учащихся педагогических училищ / С. А. Веретенникова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1980. – 272 с. – (372 В 31) Экз. всего: 2 : Ч.3.№2 (1), ав (1)
4. Дитина в дошкільні роки: [програма розвитку, навчання та виховання дітей] / МОН України, Управ. освіти Запорізької обл. держ. адміністрації, Запорізький обл. ін-т післядипл. пед. освіти, каф. дошк. освіти. – [2-е вид.]. – Запоріжжя: ЛПДС, 2004. – 268 с.
5. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. О.В.Огнев'юк, К.І. Волинець; наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
6. [Лисенко Н. В.](#) Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник : Навчально-методичний посібник для ВНЗ / Неллі Василівна Лисенко ;

- Міністерство освіти і науки України. – К. : СЛОВО, 2009. – 400 с. – (372(075.3) Л 63) Екз. всього: 3 : Ч.З.№2 (1), НМК ф-т ПСР (2)
7. [Лучич М. В.](#) Детям о природе : книга для воспитателей детского сада / М. В. Лучич. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Просвещение, 1989. – 143 с. : (372.7 Л 87) Экз. всего: Ч.З.№2 (1)
 8. [Маханева М. Д.](#) Экологическое развитие детей дошкольного и младшего школьного возраста : методическое пособие для воспитателей ДОУ и педагогов начальной школы / Мария Давыдовна Маханева. – М. : АРКТИ, 2004. – 320 с. – (Развитие и воспитание ребенка). – (372.75 М 36) Экз. всего: 4 : фб (1), Ч.З.№2 (1), НМК ф-т ПСР (1), Прил. (1)
 9. [Николаева С. Н.](#) Методика экологического воспитания дошкольников : учеб. пособие для студ. средних пед. учеб. заведений / Светлана Николаевна Николаева. – 2-е изд., испр. – М. : Академия, 2001. – 184 с. – (Педагогическое образование). – (372(075) Н 63) : Экз. всего: 1 фб (1)
 10. [Яришева Н. Ф.](#) Методика ознакомления дітей з природою : навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів / Надія Федорівна Яришева. – К. : Вища школа, 2010. – 255 с. : (372(075.3) Я 73) Экз. всего: 40 : фб (1), ав (1), Ч.З.№2 (15), НМК ф-т ПСР (1), аб (22)

МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

1. Алябьева М.Н. Роль физической культуры в предупреждении острых респираторных вирусных инфекций у дошкольников. - К.: Здоровье, 1984.
2. Аркин Е.А. Ребенок в дошкольные годы / Под ред. А.В. Запорожца и В.В. Давидова. - М.: Просвещение. 1967.
1. Бойко В. Котилася торба. - К., 1989.
3. Богініч О.Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. // Навч.-метод. посібник. -К.: СП. «ЧИП». 2001.
4. Богініч О.Л. Зростаємо дужими // Дитина. Програма виховання і навчання дітей 3-го року життя. К.: 2001.
5. Богініч О.Л. Зростаємо дужими // Дитина. Методичні рекомендації виховання і навчання дітей 3-го року життя. К.: 2001.
2. Богініч О.Л. Оздоровча педагогіка. //Дошкільне виховання. № 7, 2002.
6. Богина Т.Л., Терехова Н.Т. Режим дня в детском саду.- М.: Просвещение, 1987.
7. Вавилова Е.Н. Развивайте у дошкольников ловкость, силу и выносливость. - М.: Просвещение, 1981.
8. Вильчковский З.С. Физическое воспитание дошкольников в семье. - К.:Рад. школа, 1987.
9. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Фізичне виховання дітей у дошкільному закладі. -К.,2001.
10. Вільчковський Е.С. Рухливі ігри в дитячому садку. - К.: Рад.школа, 1983.
11. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку.- Л:ВНТЛ, 1998.
12. Вільчковський Е.С. Зростаємо дужими. // Дитина. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку. -К.: Освіта, 1993.
13. Вільчковський Е.С, Стебельська О.Л. Виховуємо здорову дитину. // Малятко.

- Програма виховання дітей дошкільного віку. / за заг. ред. Плохій З.П. -К.,1999.
14. Воробей Г.В. Народні ігри та забави. - К., 1995.
 - 17.Вольчинський А.Я. Українські рухливі ігри для дітей 5 - 6 років: Методичний посібник для вихователів дошкільних закладів. - К.. 1996.
 - 18.Глазырина Л.Д., Овсянкін В.А. Методика физического воспитания детей дошкольного возраста. - Москва, 1999.
 - 19.Дмитренко Т.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. - К.: Вища школа, 1979.
 - 20.Дмитренко Т.І. Руховий режим в дитячому садку. - К.: Рад. школа. 1980.
 - 21.Кенеман А.В., Хухлаєва Д.В. Теория й методика физического воспитания детей дошкольного возраста. - К.: Вища школа, 1979.
 - 22.Пепа В.Горохова скриня. - К., 1993.
 - 23.Физическая подготовка детей 5-6 лет к занятиям в школе / Под ред. А.В.Кенеман, М.Ю.Кистяковской, Т.И.Осокиной. - М.: Просвещение, 1980.
 - 24.Фролов В.Г. Физкультурные занятия й спортивные игры и упражнения на прогулке. - М.: Просвещение, 1986. - 158 с.
 - 25.Фролов В.Г., Юрко Г.П. Физкультурные занятия на воздухе с детьми дошкольного возраста. М., 1983. - 133 с.
 - 26.Хухлаєва Д.В. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. - К.: Вища школа, 1979.
 - 27.Цьось А.В. Українські народні ігри та забави. - Луцьк: Надстир'я, 1994.
 - 28.Шейко М.К. Рухливі ігри дошкільників. - К.:Рад. школа, 1972.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

- 1.Данилова В.В., Рихтерман Т.Д., Михайлова З.А. Обучение математики в детском саду. - М.: Просвещение, 1997. - С. 31 - 49, 85 - 102.
- 2.Альтхауз Д., Дум З. Цвет, форма, количество. - М., Просвещение, 1984.
- 3.Папи Ж., Папи Ф. Дети й графы. Обучение детей дошкольного возраста математическим понятиям. - Просвещение, 1974.
- 4.Артемова Л.В. Колір, форма, величина. - К., 2001.
- 5.Баглаєва Н.І. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільнят // Дошк. вих. - № 7. - 1999. - С. 3 - 4.
- 6.Грибанова О.К. та ін. Математика дошкільнятам. - К.: Рад.шк., 1990.
- 7.Грин Р., Лаксон В. Введение в мир числа. - М., 1982.
- 8.Данилова В.В., Рихтерман Т.Д., Михайлова З.А. Обучение математике в детском саду. -М.: Просвещение, 1997.
- 9.Конфорович О.Т., Лебедєва З.П. Формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку. - К.: Вища школа, 1976.
10. Красницкая Т.С. Самостоятельная работа учащихся педагогического училища по курсу "Формирование элементарных математических представлений у детей". - М.: Просвещение, 1986.
11. Леушина А.М. Формирование элементарных математических представлений у детей дошкольного возраста. - М., 1974.
12. Математическое развитие дошкольников. Сост. Михайлова З.А., Полякова Н.М., Непомнящая Р.Л., Вербеная А.М. - СПб.: Акцидент., 1998. -94с.

13. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей /Під заг.ред. О.К.Грибанової. - К.: Вища школа, 1987. - С. 126-131.
14. Смоленцева А.А., Пустовойт О.В. Математика до школи. - Н.Новгород, 1996.
15. Совершенствование процесса формирования математических представлений в детском саду. - Л, 1990.
16. Фидляр М. Математика уже в детском саду. - М., Просвещение, 1981.
17. Формирование элементарных математических представлений у дошкольников /Под ред. А.А.Столяра. - М., 1988.
18. Щербакова К.Й. Методика формування елементарних уявлень у дошкільників: Навч. посібник. - К., 1996.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА З МЕТОДИКОЮ КЕРІВНИЦТВА ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ

1. Антонович Є.А., Захарчук Р.В., Чугай Р.В., Станкович М.С. Декоративно-прикладне мистецтво, - Львів: Світ, 1993.
2. Багатеева З.А. Занятия аппликацией в детском саду. - М.: Просвещение, 1987.
3. Багатеева З.А. Мотивы народных орнаментов в детских аппликациях. - М.: Просвещение, 1986.
4. Боров Ю.Б. Зстетика. - М.: Политиздат, 1988.
5. Волков Н.Н. Восприятие картины. - М., 1976.
6. Дубовик М.Ф. Ліплення в дитячому садку. - К.. Рад. Школа, 1984..
7. Казакова Т.Г. Изобразительная деятельность младших дошкольников. - М.: Просвещение, 1980.
8. Казакова Т.Г. Развивайте у дошкольников творчество. - М.: Просвещение, 1985.
9. Кириченко Н.Т. Сюжетне малювання в дитячому садку. - К.: Рад.школа, 1986.
10. Комарова Т.С. Изобразительная деятельность в детском саду. — М.: Просвещение, 1982.
11. Компанцева Л.В. Поэтический образ природы в детском рисунке. - М.: Просвещение, 1985.
12. Косминская В.В., Халезова Н.Б. Основы изобразительного искусства и методика руководства изобразительной деятельности детей. - М.: Просвещение, 1986.
13. Котляр В.Ф. Изобразительная деятельность дошкольников. - К.: Рад.школа., 1989.
14. Кузнецова Л.С. Беседы об изобразительном искусстве и архитектуре. - К.: Рад.школа., 1989.
15. Курочкина Н.А. Детям о книжной графике. - С.-П.: Авдиденг, 1997.
16. Лиштван З.В. Конструирование. - М.: Просвещение, 1981.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА РОЗВИТКУ РІДНОЇ МОВИ ДІТЕЙ

1. Богуш М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі: Практикум: навч. посібник. - К.: Вища школа, 1995. -

192с.

2. Богуш А.М. Готуємо руку дитини до письма. – Тернопіль Мандрівець, 1999.
3. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Програма та методичні рекомендації /Укл. А. М. Богуш - Одеса: Маяк, 1999.
4. Диагностические методики выявления уровня психического развития детей дошкольного возраста / А.М.Богуш, В.А.Инжестойкова. - Одесса, 1991 .-47с.
5. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія: У 2-х.ч,: Посібник /Упор.А.М. Богуш. - К.: Вища школа, 1999.
6. Короткова З.Л. Обучение детей дошкольного возраста рассказыванию: Пособие для воспитателя. - М.: Просвещение, 1982. -128 с.
7. Крутій К.Л. Створення мовленнєвого середовища: Теоретичні засади і практична реалізація. - Запоріжжя: Тов. ЛШСлtd., 2001. -164 с.
8. Крутій К.Л. Мовленнєве заняття: досвід, проблеми, пропозиції. — Запоріжжя, ТОВ "ЛШС" лтд, 1998. -160 с.
9. Кулачковская С.Е., Ладнвир С.А., Пироженко Т.А. Учите малыша общаться с детьми и взрослыми: Методические рекомендации. - К.:1995.-63с.

